

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 19.

Brasiovu 15. Septembre 1868.

Anulu I.

Despre medicina cu respectu la poporulu romanescu.

(Continuare).

Se lamurimu acest'a si mai apriatu. Déca in vreo parte a trupului nostru intra unu trupu strainu, de ecs. o tiéndara in degetu, vedemu ca loculu acel'a incepe se rosiésca, se incaldiesce, se imfla, incepe a duré, cóce (puroiéza), sparge si cu puroiulu tiendar'a ese afara, apoi incéta durerea, se desimfla, se despóie pelea vechia si se preface alt'a nóua. Cine a facutu tóte acestea? Puterea vindecatória a naturei, ce jóca in trupulu omenescu. Ea adeca, cá se scape partea intinsa, mana o multíme de sange intr'acolo si produce o reactiune prin imflare, durere si puroire, prin care apoi lapada afara trupulu strainu; atunci apoi incéta de a mai lucra asupr'a acelei parti. Se póte intempla inse, ca corpulu acel'a se strabata in vreo parte a trupului atatu de afundu, incatu puterea vindecatória a naturei este silita a intrebuintia reactiunea cea mai mare, inse si atunci séu fórté cu greu, séu nici-decatu nu póte scóte acelu trupu strainu. Si eata aci este de lipsa de ajutoriulu nostru, care va stá in atata, cá rosiati'a si imflatur'a (inflamati'a) prea mare o vomu stéperá cu cârpe muiate in apa rece, prin care se va inlesni si puroirea, plesnirea si scurgerea; de va cere trebuinti'a, vomu da ajutoriu cá se ésa si trupulu strainu mai lesne si mai curendu, si asia sprijinindu puterea vindecatória a naturei si redicandu obstacolele, ce aru impedeao in lucrare, amu facutu totu.

Despre puterea vindecatória a naturei a vorbitu marele

Hufeland inca in alu 90-lea anu alu seculului trecut, candu dîce: „Totu acele puteri si legi ale trupului organicu viu, prin care se forméza bólele, sunt prin care ele se redica, se striforma, se domolesc si se restituiesce éراسi ecuilibriulu.“ Éra renumitul fisiatru Rausse vorbindu in contr'a mediciloru, carii dîcu, ca lécurile silescu trupulu cá se'si recastige sanetatea, dîce: „Organismulu omenescu este unu capu d'opera perfectu; elu nu se bolnavesce din capriciu si prostia, ci numai din sil'a fisica, déca i se impedece conditiunile secretiunei (stórcerei) si nutritiunei (hranirei), ori déca intra in elu materii eterogene (straine); si déca lécurile l'aru puté sili a se face sanetosu, atunci organismulu omenescu ar fi cá unu copilu destramatu, capriciosu, care in cerbici'a sa s'ar infuria asupr'a sa insusi si care ar trebui silitu prin veninu, cá se fia ferice, adeca sanetosu. Nu, Domni mei, nu e organismulu animalu unu copilu destramatu si prostu, care se astepte sila la fericirea sa prin marionetii eruditiunei medice, prin veninuri, ci elu este unu perfectu capu d'opera alu creatiunei, elu este in privinti'a propriului seu bine unu intieptu infalibilu; elu care pricepe a se edifica atatu de minunatu din embrione (coltiu) pana la cea mai inalta perfectiune a formei, elu cunósce fara indoiéla si midiulócele de a'si vindecá bólele, si numai dupa ce este inveninatu in contr'a instinctului seu cu forti'a prin lécuri si placeri (voluptati), isi perde capacitatea de a'si alege midiulócele spre total'a sa vindecare independente si securu; inse si atunci elu are inca neinsielatóri'a putere de a'si intoemi tóte functiunile si actiunile vitali asia, incatu se póta amaná mórtea catu se póte mai departe.“ — „Natur'a,“ dîce Paracelsus, „isi are mediculu propriu in sine insasi, acel'a vindeca ce mai este bolnavu. Se scie dara ori ce medicu, ca in trupu este celu ce vindeca in elu. Déca inse mediculu cugeta ca elu este celu ce vindeca acolo, apoi se insiéla elu pe sine insusi si nu cunósce propri'a sa arta.“

Noi scimu prea bine, ca numai acei ómeni, pe carii 'i a inzestratu natur'a cu unu trupu virtosu si sanetosu si carii vietuescu conformu legiloru ei celoru nestramutabili, potu avé instinctu justu si ageru, care se'i conduca intru conservarea trupului propriu.

Civilisatiunea aduse cu sine inca si fatalitatea, cá cei mai pucini ómeni se póta vietui conformu legiloru naturei; inse si aici creatoriulu a ingrijitu, pentruca ómeniloru lea datu minte, adica ceva mai sublimu, mai spiritualu. Si déca omulu prin

dobandirea acestui daru inaltu nu s'aru face mai procopsitu decat u mum'a sa natur'a, care de multu nu'lu mai indestulesce si pentru aceea omulu face cu ea procesu scurtu, 'i intórce spatele, nu asculta de vocea ei, nu urméza legiloru ei, ci pretinde a si domni preste ea, a o disciplina mai departe, déca ar suge si elu nutrementulu seu nemidiulocitu din peptulu ei, precumu facu alte fapturi, si nu l'ar refusá, pentru ca ea 'i da numai producte crude, pe care trebuie se le faca bune de mancatu prin ferbere, frigere, dospire, destilare s. a., firesce ca nici civilisatiunea nu ar fi asia stricatóra si natur'a nu ar mai tractá pe omu cá pe unu fiu vitregu incarcandu'lu cu unu balastu de bóle.

Cere dara trebuintia, cá pe langa tóta civilisatiunea se ne întorcemu éراس la mam'a nóstra la natura si se ascultamu cu atatu mai multu de vocea ei cea santa, cu catu sciintiele naturali, multiamita geniului timpului, ne dau o inviatiune cuviintiósá, cumu se facemu noi acést'a.

Trupulu nostru este supusu unei continue asia numite nêparliri, adeca elu scóte din sine necontenitu partile stricate si se renoesce din sange, respective din midiulócele nutritórie pe care le mancámu. Acestu procesu se numesce schimbarea materiei. Elu este cea mai inalta lege a vietiei nóstre trupesci. Dela regulat'a decurgere a acelu procesu depinde sanatatea. De aceea se póte díce cu totu dreptulu, ca schimbarea normala a materiei este sanatatea si impedecarea ei este ból'a. Natur'a a ingrijitu prea intieptiesce, cá acést'a schimbare a materiei, déca omulu oricum traieste rationalmente, se mérga regulatu. Ea a datu trupului dóua feluri de organe cá se o sprijínésca: de o parte organe de escretiune (ce storcu afara), de alta parte organe reintregitórie. Intre cele dintaiu numeramu plamanile, renunchii, matiele curului si la muieri vagaun'a; peste tóte inse pelea din afara. Organele reintregitórie suntu in lini'a prima organele digestiunei (rejnirei, mistuirei), adeca canalulu care incepe in gura si se finesce in siediutu cu organele sale laterali, adica gálcile salivali si mucóse pancreatea (galc'a foalelui) ficatulu, splin'a, in a dóu'a linia suntu active la reintregire éراس plamanile si pelea. Midiulocirea ambeloru acestoru activitati ale trupului se face prin cercularea séu amblarea sangelui. Sangele dara este midiulocitoriulu principale alu schimbarei materiei.

De aci urméza, ca pentrucá schimbarea materiei se mérga regulatu si bine pe drumulu seu, se cere cá organele atatu

cele escretionali, catu si cele intregit6rie se fia bune, sanet6se.

Ac6st'a se p6te efeptui prin invirtosire s6u intarire. Invirtosirea dara produsa rati6nalmente se p6te consider6 c6 alf'a si omeg'a, adeca inceputulu si finitul6 tuturor6 reguleloru sanetati6i, ba inca si t6ta procedur'a medica se p6te bas6 pe ac6st'a. In dr6pt'a definitiune si aplicare a conceptului Invirtosiare jace chei'a la intr6g'a si naturei corespundiet6ria scientia despre sanetate, adeca a Igieniei si despre b6le, adeca a Terapie6i fisiatrice s6u firesci.

D6ca amu intreb6 ce insemn6za invirtosiarea trupului? Atunci respunsulu nu ar pot6 fi altulu, decatu ca sub invirtosiarea trupului este de a se intielege multirea pana la superlativu a intreg6i puteri de resistentia a lui asupr'a tuturor6 influinti6loru si relatiuniloru telurice (pamentesci) cate lucra asupr'a lui, fia acestea numai influentie atmosferice si ale tempestatiloru, s6u din lucrarea midiul6celoru nutrit6re, s6u din lips'a acestor'a, s6u de acele ce se potu esca din comerciulu sociale si din contactulu cu fiintie omogene.

Invirtosirea regulata are de scopu pe omulu intregu. Nu vomu pot6 invirtosia pelea prin slabirea nerviloru, nici stomaculu prin a renunchiloru, nici muschii prin a plumani6loru s. a. Organismulu este viu, elu este unulu si activitatea singuratic6loru sisteme, organe si parti ale sale se inc6pcie astfeliu intre sine si sunt multiferi dependenti unele dela altele, incatu invirtosirea unui organu cu negrijirea altuia in fine s'ar rebuna asupr'a sa insusi si folosulu ce s'ar para a fi castigatu s'ar int6rce spre mai mare stricatiune.

In catu ne voru iert6 puterile si in catu onorat'a redactiune a aceste6 foi ne va d6 locu in f6i'a ac6sta, ne vomu sili se damu cetitoriloru nostri6 si prin ei poporulu nostru unele cunoscintie practice despre invirtosiarea trupului, incependu dela pele, fiindca ea este mai latita preste trupulu nostru si pentru aceea este si mai espusa influinti6loru si stricatiuniloru ac6loru medii terestri ce impres6ra pe omu, adeca a aerulu, umediei, frigulu si caldurei. De aci vomu trece la plumani, apoi la stomachu, muschi, 6se, renunchi, organele udulu, matie, 6nima, creeri, organe genit6li si nascat6rie, ale sensuriloru si a. Ac6st'a o vomu face dupa scriptele celoru mai renumiti auctori si fisiatrii ai tempulu de facia.

Mai nainte de ce vomu incepe disertatiunea nóstra despre invirtosirea trupului, fiane iertatu a premite o disertatiune despre starea vietiei cu respectu la sanetate, bóla si vindecarea ei.

Dr. Vasiciu.

Archiv'a istorica a Romaniei.

(Fine).

Documentele posteriórie, adeca din secolii XVI, XVII si XVIII, presenta in colectiunea nóstra un'a nu mai pucina importantia istorica, de si ele in genere se repórta deja la ua epoca mai bine cunoscuta si potu fi adunate intr'unu numeru multu mai considerabile. Ne vomu margini de a cita urmatoarele cateva:

I. Discursulu politicu alu lui Luca Carjea din 1523 asupr'a necesitatii unei lege anti-mohamedane: modelu de elocuentia, de judecata, de logica;

II. Documentulu dela Vladislau-Voda din 1524, din care apare ca strabunii nostrii scieau dejá a utiliza monastirile pentru fundarea ospitiurilor pentru saraci si altoru ospitiuri pentru straini, dóua institutiuni corespundietórie cu unu gradu inaltu de civilisatiune.

III. Documentulu dela Radu-Voda Calugêrulu din 1546 despre viteji'a vistiernicului Radu Golescu, fórte importantu pentru istori'a artei militare la romani.

IV. Documentulu din 1567, prin care ni se desmasca dramaticele terori ale sufletului lui Alecsandru-Voda Lapusínulu, candu in ajunulu mortii ilu persecutau umbrele victimeloru sale, mai cu séma ale stinsei familia alui Petru-Raresiu.

V. Scrisórea viziriala din 1574, cuprindiatória de notiuni pretióse si necunoscute pana astadi asupr'a revoltei lui Ionásicu-Voda celu cumplitu contr'a turciloru.

VI. Documentulu din 1577, care descrie curiosulu ceremonialu alu fratiei de cruce; un'a din cele mai frumóse si mai vechie institutiuni ale strabuniloru nostrii.

VII. Documentulu fara data dela Alecsandru-Voda Mircea cu poetic'a descriptiune a eroismului fratiloru Golesci si cu detalie de totu noue asupr'a invasiunii lui Ionásicu celu cumplitu in Tiér'a-Romanésca.

VIII. Epistol'a din 1627 dela mitropolitulu transilvanu

Dositeu, din care se descoperu unele deosebite legaturi bisericesci intre romanii din Ardélu cu acei din Moldov'a.

IX. Documentulu din 1628 dela Mironu-Voda Barnoski, din care ne convingemu despre anticitatea votului universale la romani!

X. Documentulu din 1649 dela Mateiu Bassaraba cu unu viu tablou de desordini, pentru carii poporulu romanu acúsá si despretiúia clerulu monasticu.

XI. Autografulu din 1649 alu mitropolitulu Dositeiu, prin care ne luminamu asupr'a origini si primeloru studie ale acestui mare poetu si ierarchu moldovenescu!

XII. Sublim'a epopea din 1684 alui Mironu Costinu asupr'a istoriei romane, considerata din punctulu de vedere celu mai unionistu, fara marsiave antipatie locali.

XIII. Not'a din 1689 a francesulu Neuville asupr'a aventurilor celebrulu Nicolaiu Milescu, unu boieru moldovenescu ambasadoru pe langa imperatulu Chinei!

XIV. Testamentulu din 1732 alu lui George Petriceico-Hajdeu, celu mai patrioticu monumentu alu dureriloru unui romanu instrainatu!

Afara de aceste vomu atrage atentiunea lectoriloru asupr'a unui mare numeru de altele, cari la prim'a vedere se paru a fi de un'a mai mica insemnatate, de si ele arunca un'a viua lumina tocmai asupr'a vietiei intime ale vechiloru romani; noi vorbimu despre scurtele si trecatóriele transactiuni, din carii se lamurescu pretiurile lucruriloru pana si ale celoru mai ordinare, precumu buna óra: in 1683 un'a védra de vinu costa 30 bani, numeranduse 150 bani intr'un'a costanda; in 1650 unu mâru arbore costa 1 leu; in 1636 unu bou costa 6 galbeni si 15 potroinici, un'a mertia de grâu — 4 potroinici; in 1622 unu calu costa 600 bani, un'a oca de feru — 15 bani, unu foiu de fauru — 1 galbenu; in 1620 un'a dulama de grana cu vulpi costa 4300 aspri, unu calu murgu cu freu si cu siea turcésca — 4500 aspri, unu cotu de tulpanu 54 aspri; in 1612 unu bou costa 6 zloti, un'a vaca cu vitielu 5 — zloti, unu cojocu — 1 galbenu, un'a zechia tieranésca — 2 zloti etc.

Pentru a arata acumu modulu, in care colectiunea nóstra póte si trebue a fi utilizata prin unu studiu comparativu alu documenteloru cuprinse in ea, vomu aborda de pilda cestiunea municipalitatiloru romane: care e originea loru? carii au fostu atributele loru? care fù procedur'a loru? personalulu si altele?

Mironu Costinu afirma, cum ca ungurii si sasii in Mol-

dov'a, éra ungurii, sasii si serbii in Tiér'a-Romanésca, introducându carciumele, dederá nascere municipalitatiloru. (Pagin'a 168 si 172.

Din tóte documentele vedemu, ca municipalitatile romane se compuneau din cate treispredece membrii: douispredece purgari si unu capu numitu in Moldov'a sioltuzu, éra in Tiér'a-Romanésca sudtiu séu judetiu.

Aceste numiri justifica afirmatiunea lui Mironu Costinu; caci cuvântulu purgaru e ungaro-sasescu*) modificatu din cuvântulu germanu Bürger; cuventulu sioltuzu e de asemenea sasescu:**) Schultheiss; cuventulu sudtiu e serbescu; incatu chiaru numai de pe aceste cuvinte se recunósce elementulu saso-serbescu alu municipalitatiloru muntenesci si elementulu saso-maghiaru alu municipalitatiloru moldovene.

Documentulu dela Alecsandru-Voda Iliasiu din 1453 Genariu 12 dovedesce in adeveru sasonismulu municipalitatiloru moldovene: elu numesce lamuritu „Sasi“ pe sioltuzulu si pe purgarii dela Baea. (Pag. 102).

Acelasiu documentu probéza, ca municipalitatea, celu pucinu in secolulu XV, era autonoma in cerculu proprietatiloru orasieneseci: voindu a capeta dela ea vreunu lucru, guvernulu nu porunceá, ci intrá in bunavoiéla „tocméla.“ (Pag. 103).

De si cele mai multe documente mentionéza totudéun'a complectulu municipalitatii in numeru de 13, totusi chiaru singuru judetiulu séu sioltuzulu era cate-ua-data indestulatoru pentru a representá pe toti colegii sei, fiindu numai elu respon-sabile pentru sigilulu municipale, precumu se vede din documentulu din 1665, Maiu 7. (Pag. 79).

In afaceri de un'a mare importantia, buna-óra vendiarea vreunei proprietati orasieneseci, catra municipalitatea ordinaria se mai adaugeau alti membrii ad-hoc, si anume preotii si diaconii domnesci, séu ver-ua cativa „orasiéni betrani,“ precumu vedemu din documentulu din 1591 Octombre 4 (pag. 105), din acel'a din 1649 Augustu 30 (pag. 106), din acel'a din 1065 (pag. 79) etc.

Fiacare municipalitate avea cate unu sigilu propriu, care se intiparea cu fumu; sigilulu Tergoviscei érá unu vulturu bi-

*) Ne indoimu. *Πυργος* in grecesce insemna turnu; in latinitatea evului mediulociu este *Burgarius* si *Burgensis*, in franc. *Bourgeois*. Red.

***) In latin. med. *Sculdasius*, *Sculdasio*, *Scultetus*, la longobardi dupa *Paulus Diaconus Schuldaben*. Red.

zantinu, alu Trotusiului unu bratiu cu ciocanu (pag. 105), alu Petrei ua capra (pag. 79), alu Botosianiloru unu paunu etc., in giurulu caror'a se scriea slavonesce séu romanescce: „pe-cetea orasiului cutare.“

In Sucév'a pe langa municipalitatea romana figurá un'a alta municipalitate armenésca, precumu arata documentulu din 1669 (pag. 139); nu scimu déca si armenii din celelalte orasie se bucurau de unu asemenea privilegiu.

Sfer'a actiunei municipalitatiloru nu se marginea numai in cerculu propriu alu orasielor respective, ci si afara din orasie asupr'a intregului teritoriu dependinte séu „ascultatoriu,“ in care se coprindeau mai multe sate, precumu se vede din documentulu din 1591 Octombre 4.

Indatoririle municipalitatiloru erau:

Dé a apara teritoriulu orasienescu contr'a usurpatiuiloru, precumu se vede din generalitatea documentelor.

De a cerceta si déca se póte de a impacá procesele pentru viie, case etc., precumu se vede din documentulu din 1679 Aprile 27 (pag. 60).

De a certificá sub sigilulu municipale transactiunile de proprietati intre orasieni, precumu se vede din generalitatea documentelor.

De a tiené unu registru de toti proprietarii orasiului, precumu se vede din documentulu din 1620 Martiu 15 (pagin'a 131).

De a priveghia asupr'a aprovisionarii orasiului in conditiuni stricte, cerute de obiceiurile tiei, precumu se vede din documentulu din 1525 Septembre 20 (pag. 57).

De a aduna si a respunde fiscului darile cuvenite din partea orasiului, precumu se vede din docum. din 1608—9 (pag. 70).

De a forma din orasieni contingentele de óste cerutu in timpu de resbelu, precumu se vede din documentulu din 1665 (pag. 79).

Form'a legala, de si nu totudéun'a urmata, a actelor emanate dela municipalitate erá urmatória:

„In anulu . . . . a lunei in a . . . dí.“

„In dílele prépiosului si précviosului domnu alu nostru Ioanu (cutare) cu mil'a lui D-dieu domnulu tiei (cutare) si in dílele sioltuzului séu judetiului (cutare) cu 12 purgari (facênduse lucrarea cutare), deci noi inscriendu transactiunea in catastifulu orasiului (cutare), deliberamu totu-deua-data acésta

scrisóre a nóstra de incredintiare sub sigilulu municipale, fiindu de facia ómeni buni anume (ver-ua-cativa marturi.)

Acésta eleganta forma se vede din documentulu din 1620 Martiu 15 (pag. 181).

Cas'a sioltuzului séu judetiului servia dreptu pretoriulu municipalitatii, precumu urméza din documentulu din 1665 Noembre 10 (pag. 79).

Lucrarile municipalitatiloru se scrieau slavonesce aprópe pana la jumatatea secolului XVII., totusi se afla acte municipale scrise romanesce inca din secolulu precedinte, precumu de pilda este acelu din 1591 Octombree 4.

Atat'a deocamdata; documentele ulterióriie ne voru descoperi mai multe detalie.

Credemu ca ne amu realisatu deplinu intentiunea de a justificá intr'unu modu palpabile suprem'a importantia istorica a publicatiunei nóstre.

Hajdeu.

Din actele societatiei „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studentiloru romani din Transilvani'a si partile ei.

(Fine).

D. Hajdeu, membru alu comitetului, pronuncia urmatoriulu discursu:

„Dómnele mele, Domnii mei!

Primindu din partea colegiloru mei insarcinarea de a tiené cu ocasiunea solemnitatii de astadi, unu discursu, m'am silitu a alege o thesa, care se fia intr'o legatura intima cu insusi scopulu societatiei „Transilvani'a.“

Mi-ar fi lesne, Domniloru, de a ve vorbi si eu despre o multíme de lucruri fórte interesante, din punctulu de vedere abstractu alu sciintiei séu alu literaturiei; mi-ar fi lesne de a merge in urmele distinsiloru oratori ce au ilustratu dejá acésta catedra: Atheneului romanu, intretienenduve la ríndulu meu despre Goethe si despre Mirabeau, despre lucsu, despre animalele domestice, despre mithologi'a indiana, despre poemele osiane; dar atunci Dvóstra ati avé totu dreptulu a me intrebá: Ce zu a face tóte acestea cu caracterulu propriu alu asociatiunei in numele careia suntemu intruniti aicea?

Asia dar, lasandu la o parte tóte subiectele universale si cosmopolite, bune pentru alte timpuri si pentru o alta specie de adunari, eu me voiui margini, Domniloru, in discursulu de

facia, de a atinge pre scurtu, fórte pre scurtu, o cestiune curatu romanésca (aplause), egalmente importanta pentru tóte provinciile romane, si anume o se me incercu a studiá impreuna cu Dvóstra acele midilóce seculari si providentiali, prin cari strabunii si fratii nostri au reusitu a conservá nationalitatea loru atatu pre tiermii marei negre, precumu si la acele doue crescete opuse, la Carpati si la Balcani. Romanulu din Macedoni'a, romanulu de pe Dunare si romanulu din Ardealu, de si pusi fiacare intr'o positiune absolutamente diferita, totusi au pastratu de o potriava, cu aceeasi persistentia, cu acelasi focu, limb'a, obiceiiele, traditiunile, caracterulu, fisionomi'a, intr'unu cuventu, tóte elementele, din complexulu caror'a se forméza unu corpu compactu numitu nationalitate. A cercetá principalele cause ale acestui fenomenu, ca-ci motivele cele secundarie si acesorie prin numerulu si prin varietatea loru scapa totud'auna din vederea istoricului, este materi'a discursulu meu de astadi.

La pólele muntiloru Balcani esista unu poporu, pre care bulgarii 'lu strimtorescu pre de o parte, albanesii 'lu stringu pe de alt'a, éra grecii 'lu rodu tocmai la inima, si totusi inchisu la midiuocu intre aceste trei némuri atatu de eterogene, elu a remasu pana astadi curatu romanescu din tóte punctele de vedere.

Modulu prin care acesti frati ai nostri, imprasciati nu numai in Macedoni'a propriu disa, ci inca in Epiru, in Thesali'a, in partile Eladei, au mantienutu totu fondulu si tóta form'a nationalitatii romane, ni se pare la prim'a vedere a fi nu numai unu lucru extraordinariu, ci chiar unu miraculu.

In adev eru, Domniloru, sunt preste cincii secolii decandu romanii de preste Dunare au perdutu cu deseversire orice umbra de independintia nationale, orice vestigie de libertate sociala, orice suveniru de esistentia politica. Sclavi fiscali ai turcului si sclavi eclesiastici ai propagandei grece, ei au purtatu si pórta inca pana in momentulu de facia jugulu unei robie indoite.

Acést'a nu este totulu. Unu poporu subjugatu se apera cate odata contr'a asimilatiunei straine prin arm'a literaturii nationale. Astfeliu, de esemplu, boemii nu s'au germanisatu cu totulu numai din caus'a avutiei monumenteloru literarie. Ei bine, romanii de preste Dunare nu aveau nici macaru acestu singuru refugiu contr'a influintieloru din afara. Lipsiti de orice literatura, lipsiti de scóle, lipsiti chiaru de alfabetu, ei erau

siliti a priimi orbesce cultur'a gréca, a careia prima dogma a fostu totud'aun'a: rusinéza-te de a fi romanu.

Nici acést'a, Domniloru, nu este iuca totu. Gramaditi pre la strimtóre in muntii loru, supusi unei clime aspre si cultivandu unu pamentu ingratu, Romanii de preste Dunare adeseori parasescu cuibulu stramosiescu, cauta unu norocu mai bunu sub cerulu tieriloru departate, se asiéza in orasiere cele comerciale ale Europei, la Vien'a, la Triestu, la Pest'a, la Marsili'a, la Veneti'a; si apoi asigurandu'si printr'unu negociu onestu, o staricica independinte, se intorcu in patria aducédu inapoi aceeaasi inima romanésca, dar totudeodata o limba mai stricata, moraluri mai ecsotice, simpatii mai straine.... Precumu vedeti, Domniloru, sclavi'a politica si spirituala, absentia de orice literatura si obiceiulu emigratiuniloru ar fi trebuitu se concurga intr'unu modu puternicu a desnacionalisá cu deseversire miculu pumnu de romani de preste Dunare, separati prin munti, prin fluvie si prin ginti barbare de catra fratii loru din Moldov'a, din Tier'a-Romanésca si din Ardealu.

Si cu tóte astea ei nu si-au pierdutu nationalitatea! Angerulu pazitoru alu romanismului transdanubianu a fostu femea. (Aplause.)

In calatori'a sa la romanii din Macedoni'a D. Bolintinénu dice: „Femeile singure tienu la nati'a loru. Daca vreodata acestu poporu va scapá de a fi contopitu, va avé o limba cultivata, o literatura, o istoria, unu nume insfêrsitu, elu va fi datoriu acést'a numai femeiloru romane.“ Inca pre la inceputulu secolului presinte, calatoriulu englesu Martinu Leake, carele cunoscese deaprópe pre fratii nostri de preste Dunare, a facutu dejá aceeaasi observatiune. „Cele mai multe femei, dice elu, nu intielegu nici o alta limba afara de cea romanésca, pre candu toti barbatii vorbescu grecesce.“ Se-mi mai permiteti, Domniloru, de a ve citá unu esemplu isolatu, care va servi a completá constatarile lui Martinu Leake si ale Dlui Bolintinénu. Se scie ca celebrulu Coletis, celu mai mare diplomatu alu Eladei moderne in urm'a renascerei din 1821, erá romanu din Macedoni'a. Crescutu printre greci si ajunsu in noulu loru regatu la un'a din positiunile cele mai inalte elu nu se sfiá de a-si dá in faci'a lúmei aerulu unui elinu. Inse Coletis tienea la densulu o sora, care nu sciea o bóba grecesce. Astfelu se intemplá adesea, ca acea sora intrá in camer'a ministrului, tocmai atunci, candu elu vorbiá cuiva despre patri'a lui Pericle si a lui Epaminonda, si intreruspendulu de odata printr'o in-

trebare, 'lu siliá ai respunde romanesc. Coletis a remasu romanu pana la mórte numai din caus'a surorii sale. (Aplause prelungite.)

Se fi fostu óre totu femeea instrumentulu salvarei nationalitatii romane in Moldov'a si in Tiér'a-Romanésca? Nu, Domniloru. Mi pare reu de acésta pucina curtenia pentru secsulu frumosu din Romani'a Dunaréna, dar adeverulu mai presusu de tóte! Am avutu si noi femei mari, femei ilustre, femei eroice, cá mum'a lui Stefanu celu mare, cá domniti'a Floric'a a lui Mihaiu vítézulu, cá dómn'a Rocsandr'a a Lapusnéului, cá dómn'a Chiajn'a a lui Mircea-Voda, si mai multe altele, pintre cari ar fi o crima din parte-ne de a nu mentioná pe acea Anet'a Ipatésc'a, care, intrarmata cu dóue pistóle, incuragiá la 1848 poporulu Bucurescianu la apararea libertatiloru democratice. (Aplause entusiastice.) Dar tóte aceste virtuti individuale, ori catu de sublime, totusi nu putéu avé, decatu numai influinti'a restrinsa si momentana a unoru esceptiuni.

Mi se va spune, póte, ca independinti'a politica a fostu mantuitóri'a nationalitatii romane pre tiermii Dunarei. Da, inse cum óre unu poporu atatu de micu a fostu in stare de a se mantiené atatu de liberu in midiloculu atatoru loviri, din atatea parti, in cursu de atatia secolu? Mi veti spune, Domniloru, ca acést'a se esplica prin viteji'a strabuniloru nostri? Prin minunile Cepesiloru, Mirciloru, Stefaniloru, Raresiloru, Mihailoru... Solutiunea mi se pare a fi cu totul ilusoria. Au fostu alte popóre totu atatu de brave cá si romanii, avendu in fruntea loru pre nisce principi totu atatu de eroici, mai bucuranduse pre deasupr'a de fortificatiunile naturale, cele mai neabordabile, si totusi viteji'a cea mai supra-umana n'a pututu asigura independinti'a loru politica. Albani'a sub Scanderbeg este in acésta privintia prob'a cea mai apropiata de situatiunea historica a Romaniei Dunaréne. Astfeliu nu este de ajunsu de a dice, ca nationalitatea nóstra de aice s'a conservatu multiumita independintiei politice, ci trebuie se mai cautamu insasi originea rationala a acestei independintie, si numai atunci vomu puté cunósce adeverat'a cauza, pentru ca eu si Dvóstra, Domniloru, suntemu romani pana astadi.

Positiunea geografica, éta chei'a enigmei. Sub acestu cumentu eu nu intielegu muntii, pescerile, padurile, fluviile, pustietatile, si tóte celelalte unelte strategice naturale, cari potu procura unui poporu o scapare trecatória intr'unu resbelu, dar nu voru fi nici odata in stare de a garanta in perpetuitate in-

dependinți'a politica a unei țiere. Positiunea geografica a Romaniei Dunarene vré se dica locusiorulu seu la midilocu intre trei imperie mari, puternice si rivale: d'antaiu Poloni'a, Ungari'a si Turci'a; apoi prin schimbarea numeloru, Turci'a, Austri'a si Rusi'a; déra in orice casu, totudeaun'a trei, nici mai multu nici mai pucinu; tienendu catesi-trele ochii loru atientati asupr'a tierisiórei nóstre, revuind'o cu lacomia catesi-trele, si astfeliu impedecandu fiecare unulu pre altulu in realizarea visului comunu. Provedinti'a a mai voitu pe de asupr'a, cá aceste trei puteri se nu se póte impaca nici odata cu scopu de a impartí Romani'a Dunaréna in mai multe bucati, precumu Austri'a, Rusi'a si Prusi'a impartira in secolulu trecutulu regatulu polonu. Prim'a incercare in acestu sensu se facuse inca la 1494, candu regele Ungariei si acelu alu Poloniei tienura conferintia secreta la Leutschow, de unde se despartira apoi indesiertu, ca-ci fiecare vré se aiba totulu si nici unulu nu se multiumia cu o parte, fara a mai vorbi ca Turci'a n'a fostu consultata. Apoi in timpii moderni Austri'a reusi a sustrage Bucovin'a si o parte din Banatulu Craiovei, Rusi'a rapi Basarabi'a, dar totusi însasi inim'a Romaniei Dunarene remase neatinsa, multiumita eterne-loru certe internationale intre cele trei colosuri invecinate, caror'a le placeau de o potriva gurele Dunarei.

Asia dara, precumu femeea salvà nationalitatea romana din Macedoni'a, totu asia positiunea geografica ne servi dreptu scutu in Moldov'a si in Tiér'a-Romanésca. Strabunii nostri din timpii idolatriei negresitu ca ar fi idealisatu aceste dóue mari conclusiuni istorice, dandule locu in religiunea nationala, prin edificarea unui templu in numele dieului Danubiu pre malurile Dunarii si alu unui altariu in onórea dieitiei Venus pre culmea Balcaniloru.

In Transilvani'a rolulu femeiei si alu positiunei geografice a jucatu cartea. Da, Domniloru, numai invetiatur'a si sacerdotii sei, sacerdoti in tóta puterea cuventului, ca-ci in cea mai mare parte ei au fostu preoti ai evangeliului, au mantuitu nationalitatea nóstra de preste Carpatí. Pana la secolulu alu XVI. romanii din Ardélu se bucurá si ei, dinpreuna cu sasii, cu secuii si cu ungurii, de tóte drepturile civile si politice, in catu nu este de mirare ca romanismulu a traitu pana atunci. Dela secolulu XVI. in josu se incepura, crescându cu o repeditiune infernala, acele monstruóse persecutiuni judiciare, administrative, sociale, cari redusera, in fine, pre fratii nostri din Transilvani'a la trépt'a legala de nisce dobitóce fara cuventu si fara

vointia, supuse biciulu unoru stapani venetici. Nationalitatea romana trebuiá se piéra in Ardélu; trebuia se piéra precumu a peritu nationalitatea litvana in Prusi'a, pusa de catra cavalerii teutonici intocmai in aceeași situatiune curatu animala, in care legislatiunea maghiara a pusu pre romanii din Transilvani'a. Inse ochiulu lui Dumnedieu veghia de susu asupr'a Daciei lui Traianu, si tocmai atunci candu prapasti'a desnationalisarii se deschisese amenintatiória sub piciórele ardeleniloru, prevedinti'a le siopti in taina: „Invetiati carte romanésca si 'ti fi mantuiti!“ (Aplause.) Dela 1560 se incepe misicarea literar'a nationala in Transilvani'a. Cele d'antaiu carti tiparite in limb'a romana au vediutu lumin'a la Brasiovu si la Orestia, aprópe cu unu secolu inainte de publicatiunile lui Mateiu Basarab'a si ale lui Vasile Lupulu in Moldov'a si in Tiér'a-Romanésca. Estrem'a raritate actuala a psaltirei diaconului Coresi, a Paliei lui Vladic'a Tordasi, si a celorlalte tiparituri romane din secolulu XVI, dovedesce mai bine decatu ori-ce alta consideratiune, ca acele carti au trecutu prin mii de maini, au visitatu mii de bordee, si in urm'a unei circulatiuni intinse, s'au usatu si au disparutu cá acele monete ce nu se odichnescu nici odata in lada.

De atunci incóce progresulu invetiaturei in sensulu nationalu nu s'a mai intreruptu unu singuru minutu in Transilvani'a, si ajunse in fine in secolulu nostru la o desvoltare atatu de fecunda, incatu fratii ardeleni, reversandu in giurule prisosulu abundantiei, ne detera chiar nóue pre Lazaru, pre Laurianu, pre Barnutiú, pre Iuonu Maiorescu, pre Papiu... (Vii applause.)

Astfelu, Domniloru, cartea a fostu sublimulu instrumentu, prin care prevedinti'a a perpetuatu nationalitatea nóstra in Transilvani'a, resistandu la tóte lovirile inamiciloru straini si la tóte uneltirile tradatoriloru, fara cari n'a fostu nici odata nici o natiune, precumu n'a fostu nici odata nici unu corpu, ori catu de frumosu, fara cá se 'lu fi defiguratu din candu in candu cate o buba. Cartea trebuie se fie si de acumu inainte principal'a arma a romaniloru din Ardélu (applause), in privinti'a careia sabi'a si pusc'a jóca rolulu secundariu alu unui efectu in faci'a unei cause. Societatea Transilvani'a, destinata a respandi invetiatur'a printre fratii nostri de preste Carpati, este un'a din manifestatiunile acestei trebuintie providentiale.

Éta de ce, Domniloru, eu nu me temu a afirmá cu mandria, ca acésta societate o se aiba si ea o particica la mantuirea romanismului din Ardélu, ca-ci cartea este mantuire. Se traiésca societatea Transilvani'a! (Aplause prelungite.)

C l i o.

(Continuare).

Despre dietele Transilvaniei. Lucrarile constituente-
loru si ale corpurilor legislative dau partea principale si esen-
tiala la scrierea istoriei unei tieri. Multu timpu a cursu dis-
puta intre politiciii si istoriofilii transilvani asupr'a intrebarei,
déca marele Principatu alu Transilvaniei s'a bucuratu séu nu,
pana la an. 1526, adica pana la catastrofa dela Mohaciu, de
legislatiune propria. In an. 1837 adica nainte cu 31 ani com-
patriotulu Ludovicu Galu publicase in Clusiu una colectiune
prescurtata despre dietele Transilvaniei, cu care voise a proba,
cumca acésta tíera dela despartírea ei de Ungari'a inca'si a-
vuse dietele sale. Auctorulu acestei carti inregistrà pe 266
pagine unu mare numeru de diete, ale caroru urme lea desco-
perítu dela 1529 pana la 1834. Inse principalulu si minuna-
tulu meritu alu colectiunei comitelui Iosifu Kemény sta mai
alesu in important'a impregiurare, ca ne documentéza pentru
cateva diete transilvane, care s'au tienutu in periodulu trecut
pana la Mohaciu si anume dela 1256 pana la 1526. Déca pe
unu periodu de 270 ani se descoperira diete, apoi se póte in-
chiaiá cu cea mai mare probabilitate, ca s'au mai tínutu si
alte diete cá in orice tíera autonoma, ale caroru urme inse
au disparutu. Se le vedemu pre tóte in ordine.

Extractus ex Indice Codicis Diplomatici II. Dni Com. Josephi Kemény
in 12 Tomos distributi.

I. Comitía.

Anno

- 1256 Comitía seu Synodus in Hungaria. Codicis Diplomatici Tomo 1. pag. 31.
1291 Mense Martio Comitía in Hungaria, his Comitíis intererunt et Tran-
silvani, et refraenabantur Transilvani Saxones p. 87—89, item p. 98
Decretum Comitiale Inaugurale.
1308 Comitía in Hungaria. Pag. 117.
1322 Comitía in Transilvania in Keresztes, ubi Nobiles, Siculi, Saxones et
Eppus Transilvanus praesentes. P. 205.
1352 Memoria antiquiorum Comitiorum Budae in Hungaria sub Ludovico
Rege celebratorum. Cod. Dipl. Tomo II. pag. 21; his et ablegati
Transilvanorum intererant, ibidem.
1366 Comitía Thordae praesente Ludovico Rege celebrata p. 91, 93 et
eodem anno p. 107.
1450 Comitiorum in Transilvania vestigia. Cod. Dipl. T. III. pag. 179.
1459 Aequae comitiorum in Transilvania vestigia. — pag. 252.
1468 Consuetudo (rectius fors Constitutio Transilvaniensis. — pag. 326.
1474 Transilvani mittunt legatos ad Mathiam Regem. — p. 401.
1484 " " " " " " — p. 446.

- 1499 Comitiorum in Transilvania vestigia. Cod. Dipl. T. II. p. 65.
1505 Comitiae celebrant Siculi. — p. 123.
1515 Comitiae in Vásárhely. Supplemento Cod. Dipl. T. IV. p. 14.
1524 Comitiae Thordae. — p. 100 bis.
1524 Comitiae in Vásárhely. — p. 101.
1526 Comitiae Enyedini p. 110 et 111, in Medgyes p. 119.
1531 Comitiae in Trannia. P. 185.
1534 Memoria comitiorum. P. 231, 232.
1541 Comitiae in festo s. Georgii Segesvarini. — p. 310.
1542 Comitiae Thordae feria IV. post Dominicam Judica p. 349. Nb. Comitiae in Hungaria 1521 p. 63, 1527 p. 63, 1527 p. 133; Budae ad Dominicam Reminiscere 1527 p. 132; Budae in festo Valentini Martiris 1529 p. 173.
1553 Constitutio Regnicolarum citatur. Pag. 454 et 456.
1554 Comitiae in Transilvania in Civitatibus Saxonice nonnisi in summa necessitate celebrentur. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 96.
1556 Comitiae Kolosvárini ad festum s. Jacobi. Cod. Dipl. T. V. p. 65 et 66, item p. 303.
1556 Comitiae Kolosvarini ad festum Catharinae. P. 126.
1557 Comitiae — p. 26.
1558 Comitiae Claudiopoli. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 149.
1565 Comitiae. Cod. Dipl. T. VI. pag. 76.
1566 Comitiae Albae-Juliae ad festum Nativitatis Mariae. Suppl. Cod. Dipl. pag. 195.
1571 Comitiae . . . Cod. Dipl. T. V. p. 184.
1575 " Claudiopoli in festo S. Jacobi Apostoli. Suppl. Cod. Dipl. T. VII. p. 374, 378, 391. — Nb. Comitiae in Hungaria 1551 p. 26 bis., 1552 p. 27, 1555 p. 123.
1576 Comitiae Kolosvárini ad festum B. Jacobi Apostoli. Cod. Dipl. T. V. p. 228, 229, 231, 247.
1578 Comitiae Kolosvárini ad festum Georgii, item 1579 p. 332.
1580 Comitiae Albae-Juliae ante Junium. P. 337.
1581 (ante) Comitiae Kolosvárini sub Christophoro Bathori. Cod. Dipl. T. VII. pag. 400, 401.
1583 Comitiae. Cod. Dipl. T. V. p. 383.
1588 Comitiae Medgyesini. Cod. Dipl. T. XI. p. 26.
1592 Comitiae in Autumno. Cod. Dipl. T. VI. p. 143.
1600 Comitiae Mediae in Novembri. P. 283, 284.
1609 Comitiae Claudiopoli in Mayo. P. 475, dto. 26. Apr. Cod. Dipl. T. XI. pag. 164.
1610 Comitiae Bistríiti 25. Marty. Cod. Dipl. T. VII. p. 24, 106, 202, 203.
1611 Comitiae Cibinii ultima Aprilis. Cod. Dipl. T. VII. p. 203.
1612 (ante) Comitiae Szerenciensia. Pag. 49.
1613 Comitiae habita, horum articuli citantur. Cod. Dipl. T. VII. p. 518.
1614 Comitiae 17. Januarii. — p. 134. — Reg. Arch. T. III. p. 389.
1614 Comitiae Mediae Dominica Reminiscere. Cod. Dipl. p. 136.
1615 Comitiae 27. Septembris. Reg. Arch. T. IV. p. 85.
1616 Comitiae. Cod. Dipl. T. X. p. 236.
1620 Comitiae ante Majum. Cod. Dipl. — 285.
1622 Comitiae Kolosvár 1. May. — 346.

- 1625 Comititia Albae 1. May. — p. 346.
1628 Comititia Albae 27. Aprilis. — p. 392.
1630 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 223.
1631 Comititia Albae 28. Febr. Codicis Diplomatici pag. 569.
1633 Comititia Albae 12. May. Cod. Dipl. Tomo VIII. pag. 57.
1634 Comititia Albae Junio. — p. 76.
1635 Comititia Albae Junio. — p. 92.
1637 Comititia Mediae 1. Martii. — p. 142, 143.
1639 Comititia Albae 1. May. — p. 196.
1642 Comititia Albae 16. Febr. — p. 230.
1642 Comititia Albae articulus 13. P. 415.
1643 Comititia circa festum ascensionis. — p. 254.
1646 Comititia Albae 10. Marty. — pag. 281, 291, 292, 298.
1646 Comititia dto " " — pag. 417.
1646 Comititia dto 11. Marty. Reg. Arch. T. II. pag. 177.
1646 Comititia dto ultima Marty ibidem — p. 153.
1649 Comititia dto 23. January. Cod. Dipl. T. VIII. p. 379.
1649 Comititia Posoniensia, ubi ablegati Principis Transilvaniae. P. 387.
1650 Comititia. — pag. 400.
1650 Comititia Albae ante Octobrim. P. 403.
1650 Comititia Martio. — pag. 412.
1650 Comititia articulus 4. — p. 412.
1650 Comititia. Cod. Dipl. T. IX. p. 272, 273.
1650 Comititia. Cod. Dipl. T. X. P. 146.
1653 Comititia Albae 15. Januarii. Cod. Dipl. T. VIII. p. 105.
1653 Comititia Albae 15. Januarii. Cod. Dipl. T. VIII. p. 456.
1657 Comititia Albae. — p. 506.
1657 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 389.
1659 Comititia. Reg. Arch. — pag. 389.
1661 Comititia. Reg. Arch. — pag. 389;
1662 Comititia in Martio. Cod. Dipl. T. IV. pag. 67.
1663 Comititia in Maros-Vásárhely 20. Oct. T. VII. p. 320, T. XI. p. 14.
1664 Comititia in N.-Sink 16. Febr. Cod. Dipl. T. IX. p. 59, 68, T. XI.
pag. 349.
1665 Comititia 10. Sept., item 1678 1. Oct. Reg. Arch. T. IV. pag. 336.
1667 Comititia in Vásárhely. C. D. T. IX. pag. 145.
1668 Comititia Bistricii 28. Januarii. Cod. Dipl. — p. 128 et 145.
1669 Comititia Albae ad 25. Januarii. — — p. 152, item Reg. Arch. T. IV.
pag. 112, 113.
1674 Comititia Albae. Cod. Dipl. — p. 300.
1678 Comititia. Reg. Arch. T. III. pag. 224.
1681 Comititia Albae. Reg. Arch. T. II. pag. 136, item T. III. pag. 389
item Cod. Dipl. T. IX. pag. 266.
1682 Comititia Albae. Cod. Dipl. — p. 270, item Reg. Arch. T. III. 389.
1683 Comititia Segesvár Februario. Reg. Arch. T. II. p. 136, 1684 p. 373.
1685 p. 262; item Reg. Arch. T. III. p. 252 et 390.
1689 Comititia. Reg. Arch. T. III. p. 390.
1692 Comititia. Cod. Dipl. T. IX. p. 327. — Resolutio ad articulos anni
1692 de 1693 p. 341.
1693 Comititia Thordae Octobri. Cod. Dipl. — pag. 362.

- 1694 Comitia Thordae Novembri. — pag. 384.
 1698 Comitia Albae Aprili — pag. 502.
 1701 Comitia Albae 7. Januarii. Cod. Dipl. T. VII. pag. 321.
 1702 Comitia Albae 7. Januarii. Cod. Dipl. T. XI. pag. 35.
 1703 Comitia Albae 15. Nouemb. Cod. Dipl. T. XII. pag. 48 et 60.
 1704 Comitia Cibinii 20. Marty. — " " pag. 63.
 1706 Comitia — 26. Febr. — Resolutio Caesarea. — — p. 81.
 1714 Comitia — p. 137, 139.
 1719 Comitia in Kolosvár Januario. Cod. Dipl. T. IX. p. 120, T. XII. pag. 141.
 1722 Comitia. Cod. Dipl. T. XII. pag. 153 et 167.
 1726 Comitia — " " pag. 237.
 1728 Comitia Cibinii 10. Apr. — — pag. 303, 236.
 1729 Comitia — — p. 314, 315.
 1732 Comitia — — p. 343.
 1733 Comitia — — p. 334, item Reg. Arch. T. IV. pag. 248.
 1737 Comitia — — p. 423.
 1740 Comitia — — p. 443.
 1757 Comitia — — p. 462.
 1781 Comitia — — p. 454.

Istoriografii nostrii nu'si voru pregeta a compara acestu catalogu alu dieteloru remasu dela c. Kemény cu celu citatu mai susu alu lui Gál, intitulatu: „Az Erdélyi diaeták végzéseinek nyomdokai és a compilata constitutio után költ artikulusok kivonyatja. Egybeszedte G. L. Kolosvárt 1837.

(Va urma).

D o n c i l a.

Sub celu paru mare din satu
 Zace Donciulu pe unu patu;
 Nóa ani si jumatate
 De candu zace elu pe spate!
 Pentru dënsulu nu e vara,
 Nu e dulce primavara,
 Ci numai viatia-amara!
 Pe de-o parte carnea-i cade,
 Pe de alt'a vermi 'lu róde,
 Elu se róga totu mereu,
 Se'lu slobóda Dumnedie.
 Tóta lumea l'au lasatu,
 Lumea tóta l'au uitatu,
 Numai sora-sa, Ancuti'a
 Anicutia Romancuti'a,

Lucéferulu satului,
 Salb'a imperatului,
 Nici pe Donciu l'au lasatu,
 Nici pe Donciu l'au uitatu.
 Nóa ani ea l'a catatu,
 Nóa ani si jumatate
 L'a catatu totu cá pe-unu frate.
 Di si nópte l'a veghiatu,
 Perne albe i-a mutatu,
 Candu la capu, candu la picióre,
 Candu la umbra, cand la sóre!
 Intr'o di elu o vedea,
 Ca de plansu se ascundea,
 Si cu jale asia-i dicea:
 „Ce-i, Ancutio, draga mea?

Ochisorii tei frumosi
Suntú cá doi luceferi rosi;
Póte ca ti-au venitu greu
De candu tu me cati mereu?
— Ba, ferésca Dumnedieu!
Nu-i ast'a, dragutiulu meu.
Dar unu plansu m'au apucatu,
Ca pe fetele din satu
Grea urgie au picatu!
Ca scii, frate, unu Mirzacu
Au sositu dela Bugeacu
Si prin tíera face jacu.
Langa satu elu s'a opritu,
Sub unu cortu mare píslitu,
Si-ori ce vrea Tatarulu cere
Totu in sila si 'n putere.
De totu omulu de pe-aici
Diece galbeni venetici,
Si de fie-care casa
Cate unu mielu s'o gâsca grasa,
Ear pe nóptea fie-care
Cere cate-o fata mare!
— Hei, Ancutio, drag'a mea,
Faca Dumnedieu ce-a vrea!
Tu se n'ai nici o pasare.
Ferbe lapte intr'o caldare
De mi gatesce-o scaldatóre,
Si me fréca 'ntr'unu norocu
Cu flóre de busuiocu,
Dór mi-ar potoli celu focu.
Apoi ada-mi haine dalbe
Cusute cu firuri albe:
Ada-mi si armele mele,
Ce lucescu cá nisce stele.
Apoi chiama din campia
Calulu meu de voinicie,
Care plange candu me vede
Si de-i dici ca moru, nu crede!
Elu in lapte se scaldá,
Cu busuiocu se frecá,
Haine dalbe imbracá,
Calulu si'lu incalecá,

Si catu se vedea calare
Strigá totu in gur'a mare:
„Remai, soro, sanatósa
Cá o viórea frumósa
Intr'unu paharelu pe masa!
Si tu Sioime ce nechezi
Si de ból'a mea nu crezi,
Se te vediu cumu te repedi,
Candu in mine me ghîndescu,
Se repunu capu tatarescu!“
Sioimulu veselu nechezia,
Sborulu iute 'si rapedia
Epuresce, ogaresce,
Paseresce, fulgeresce,
Si 'ntr'o clipa ajungea
La cortulu lui Crimu Hogeá.
„Bunu sositu, ghiauru Doncila!
De-mi aduci vreo copila,
Ada-mi tu pe sora ta,
Ca nu dorescu pe alt'a,
— Iti aducu alta mirésa,
Mai frumósa, mai alésa,
Care candu te-a saruta,
Halulu de viatía ta!
— Cine-i, bre Doncila, cine?
Unde, unde-i s'o vediu bine?
— Eat-o, ici in brîu la mine!
En vedi catu e de frumósa,
De subtîre, de luciósa.
Ce glasuti zinghenitoru
Scóte candu o prinde doru,
Dar mananca omu de viu
Si taie capu de deliu.
— Ah! amaru, amaru Doncila!
N'amu cerutu asia copila.
Dute cu dânsa inapoi,
Ca eu plec' adi dela voi.
— Ba nu! vreu se te cununu
C'amu giuratu se fiu adi nunu.“
Pal'a 'n aeru fulgerá
Capulu Mîrzacescu sburá!
Apoi Donciulu se 'ntorcea,

Anicutiei de dicea: Si numai dintr'unu sarutu
„Bietulu omu! norocu nu are; Capulu lui 'si lau perduto!“
I-amu dusu lui o fata mare,

Din baladele lui Vas. Alecsandri.

Nr. 216. 1868.

Protocolulu siedintiei estraordinarie a comitet. asociat. trans.

tienute in 19. Aug. c. n. a. c. sub presidiulu Rev. D. vicepres. I. Hami'a, fiendu de facia DD. membrii ai comitet. Ilustr. sa D. consiliariu P. Dunc'a, D. senatoriu Petru Rosc'a, D. advocatu dr. I. Nemesiu, D. prof. si parochu Zach. Boiu, secret. II. I. V. Rusu, D. capitanu si cassariu alu asoc. Const. Stezariu si D. redact. si bibliot. alu asoc. N. Cristea.

§. 90. Rev. D. vicepres. in conformitate cu conclusulu comitet. adusu in siedinti'a din 7. Iuliu a. c. §. 71 pune la ordinea dilei regulamentulu proiecatu de Ilustrit. sa D. consil. de curte Iacobu Bolog'a, in privinti'a infientiarei de reuniuni tienutali si agenturi comunali, pentru desvoltarea activitatiei asociat. si totu odata poftesce pre membrii comitet. a se dechiara in acestu obiectu.

Conclusu. Deorace comitetulu, in pertractarile sale, relative la punerea in lucrare a numitului regulamentu, a intimpinatu atari greutati, preste cari n'a pututu nici cu ast'a ocasiune trece, fara de a simti lips'a de desluciri dela resp. D. propunatoriu, er' D. propunatoriu din caus'a unei lovituri fatale venite asupr'a pretiutei familie nefiendu in stare nici astadata a se pute presentá la siedintia, asia acestu comitetu se afla indemnatu a decide: ca obiectulu de sub cestiune se se asterna procsimei adunari generale, spre pertractare si mai departe dispunere.

§. 91. Secret. II. aducendu inainte, ca se apropia implinirea terminului defiptu pentru concursele, ce voru intrá la comitet. asociatiunei in privinti'a celoru 3 stipendia de cate 150—200 galbeni, create din partea societ. „Transilvani'a“ din Bucuresci, face propunere, cá comitet. se binevoiesca a esmite din sinulu seu o comisiune pentru censurarea acelor'a.

Conclusu. Comitetul primindu propunerea secret. II. alege de membrii ai comisiunei proiectate pre Ilustr. sale DD. consiliarii Pavelu Dunc'a si Petru Manu, pre D. senatoriu P. Rosc'a si D. pasochu si profesoriu Zach. Boiu cu insarcinarea de a raportá in siedinti'a cea mai deaprópe.

§. 92. Totu cu ast'a ocasiune secret. II. dà cetire unei

chartii adresate asociatiunii din partea D. redactoriu alu foiei „Romanulu tieranu“ T. Pascalu, dupace incunoscintiaza, ca s'a engagiatu a dá comuneloru rurali unu numeru de esemplaria gratisu din foi'a sa, si dupace totuodata si trimete asociat. cate 10 esempl. din Nr. 1 si 2, cere sprijinirea caldúrsa a comit. pre acestu terenu, tientatoriu la desvoltarea si cultur'a poporului, si in urma, recomandandu in atentiunea comitet. programulu foiei sale, cuprinsu in Nr. 1, poftesce a se esamina si apoi a i se face propositiunile, ce se voru aflá mai capabile pentru ajungerea scopului propusu.

Conclusu. Din considerarea importantiei obiectului, cá comitetulu se póta dupa potentia si impregiurari satisface dorentieloru si propuneriloru esprese in pretiuit'a charthia a Dlu redactoriu T. Pascalu, se afla indemnatu a decide, ca aceeași charthia dinpreuna cu Nrii trimesi din „Romanulu tieranu“ si resp. programulu acestei foi se se predea spre cercetare si opinare comisiunei alese sub §. precedente.

§. 93. Secret. II. insirandu speșele ce le au oficialii asoc. in calatori'a loru la adunarea gener. a asociat., face propunere, cá comitet. se binevoiésca a luá mesuri pentru recompensarea acelor'a.

Conclusu. Comitet. aflandu ca e dreptu si cuviintiosu, cá oficialii asociatiunii se-si capete recompensarea cheltuieloru sale, ce le facu mergêndu ex ofieio pre la adunarile generale ale asociat., decide a se propunê si a se recomandá adunarei generale procsime, recompensarea acelor'a cu acelu adaosu, cá aceeași adunare generale se binevoiésca a se ingrigi, cá in bugetulu preliminaru pre anulu viitoriu se intre si o rubrica speciala pentru atari erogate.

§. 94. Se presentéza testimoniale iuristulu dela univertitate din Vien'a Georgie G. Rusu despre coloquiele tienute cu resultatu fórte bunu in decursulu an. scol. 1867/8, din unele specialitati ale scientieloru juridice.

Se iea spre scientia.

§. 95. Se presentéza o scrisóri a Dlu profesori Instinuu Popfiu ddto. 7. Augustu a. c., prin care aduce la cunoscienti'a presidiulu asociat., cumca domni'a sa are o disertatiune pregatita pentru adunarea generale din anulu curente sub titlulu: „Panegiricu asupr'a poetulu Andreiú Muresianu,“ dar manuscrisulu resp. nu 'lu póte strapune cu acést'a ocașiune, fiendu ca patimindu de bóla de ochi nu l'a pututu gatá inca.

Se iea spre scientia.

Cu aceste siedinti'a comitet. inceputa la 4 óre d. amiadi,
se inchia pre la 6 1/2 óre sér'a.

Sibiú, in 19. Augustu c. n. 1868.

I. Rusu mp.
secret. II.

I. Hannia mp.
vicepres.

Ad Nr. 218. 1868.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociat. trans. dela siedinti'a comitet. din 4. Aug.
c. n. pana la siedinti'a extraordinaria a aceleuia tienuta in 19.

Aug. c. n. a. c.

1. Prin D. secret. la sectiun. trans. a tablei septemv. si col. asoc.
in Pest'a dr. Iosifu Galu s'a trimesu cá tacsá de m. ord.:
  - a) Dela D. profes. si deputatu dietalu Al. Romanu tacs'a de m.
ord. pre an. viit. alu asoc. 186⁸/₉ . . . . . 5 fr.
  - b) Dela D. asesoriu la tabl'a regia si deputatu dietale Mateiu
Popu' Grideanulu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "
  - c) Dela D. cons. de sectiune si deputatu dietalu I. cavaleriu de
Puscariu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "
  - d) Dela D. cons. gub. si deputatu dietale Ilie Macelariu tacs'a de
m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "
  - e) Dela D. advocatu si deputatu dietale dr. Avramu Tincu tacs'a
de m. ord. pre an. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "
  - f) Dela Il sa D. septemviru Georgie Angyal tacs'a de m. ord.
pre a. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "
  - g) Dela D. secretariu la sectiunea tablei septemvirale dr. Iosifu
Galú tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 186⁷/₈ . . . . . 5 "

Sum'a . 35 fr.

2. Rev. D. vicariu alu Naseudului Gregoriu Moisilu arata cumca celi 40 fr.
v. a. administrati — fara consemnatiunea numeloru — cu ocasiunea
adunarei gen. a asoc. tienute la Clusiu in an tr. 1867 au fostu tacsele
de m. ord. incurse dela urmatorii Domni:
  - a) Dela D. cancelistu Gregoriu Hangea cá tacsá de m. ord. pre
an. 186⁵/₆, 186⁶/₇ . . . . . 10 fr.
  - b) Dela D. capitanu pens. Severu Hangea tacs'a de m. ord. pre
anii 186⁵/₆, 186⁶/₇ . . . . . 10 "
  - c) Dela D. asesoriu de sedria Masimilianu Lic'a tacs'a de m.
ord. pre an. 186⁵/₆ . . . . . 5 "
  - d) Dela D. fisicu distr. dr. Stefanu Popu tacs'a de m. ord. pre
an. 186⁶/₇ . . . . . 5 "
  - e) Dela D. parochu in Tih'a Moisi Popu tacs'a de m. ord. pre
an. 186⁴/₅ . . . . . 5 "
  - f) Dela D. vicariu Gregoriu Moisilu tacs'a de m. ord. pre an. 186⁵/₆ . . . . . 5 "

Sum'a . 40 fr.

3. Prin D. vicecapitanu distr. si col. asoc. Ioanu Codru Dragusianulu s'au
trimesu la asoc. cá tacsá de m. ord. si pentru o diploma 46 fr. si anume:

a)	Dela D. prot. Petru Popescu tacs'a de m. ord. pre 186 ⁶ / ₇	5 fr.
b)	Dela II. sa D. capitanu supr. Ladislau Tamasiu tacs'a de m. ord. pre 186 ⁷ / ₈	5 "
c)	Dela D. vicecapitanu Ioanu Codru Dragusianulu tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
d)	Dela D. capitanu pens. Basiliu Stanciu Siandru tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
e)	Dela D. curatoriu basericescu Georgiu Aiseru tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
f)	Dela D. profiscalu distr. Nicolau Sustai tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁷ / ₈ si pentru diploma	6 "
g)	Dela V. vicefiscalu Samuele Radu tacs'a de m. ord. nou pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
h)	Dela D. avocatulu Aarone Densiusianu tacs'a de m. ord. pre an. 186 ⁶ / ₇	5 "
i)	Dela D. asesoriu Iovianu Stoic'a tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 186 ⁷ / ₈	5 "
	Sum'a	46 fr.
4.	Domnululu Vasilie Mog'a din Zau pre campia a trimesu la cass'a asoc. cá tacs'a de m. ord. nou pre an. 186 ⁷ / ₈	5 fr.
	(S'a obligatu in 10 ani a plati cate 5 fr. pre fiacare anu).	
5.	Prin D. negociatoriu si col. asoc. in Muresiu-Osiorheiu Iosifu Fülep s'a trimesu la asoc. cá tacse de m. ord. 35 fr. si anume:	
a)	Dela biseric'a gr.-cat. din Muresiu-Osiorheiu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
b)	Dela D. asesoriu la Tabl'a reg. Antoniu Strica pe anu 186 ⁷ / ₈	5 "
c)	Dela D. negociatoriu Danila Moldovanu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
d)	Dela D. negociatoriu Georgiu Moldovanu pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
e)	Dela D. negociatoriu Ioanu Bárdosi pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
f)	Dela D. negociatoriu Radu Fogarasi pre an. 186 ⁷ / ₈	5 "
g)	Dela D. negociatoriu Iosifu Fülep pre anu 186 ⁷ / ₈	5 "
	Sum'a	35 fr.
6.	Prin D. ascultantu si colectoriu alu asociat. Ioanu Zacharia s'a trimesu la asociat. 24 fr. cá colecte dela urmatorii Domni:	
a)	Dela Ioane Bonca, teologu absolutu in Fofeldea	5 fr. — cr.
b)	Dela Petru Manoila, invetiatoria prim. in Fofeldea	5 " — "
c)	Dela Mateiu Alexandru, invetiatoriu in Ilenbacu	5 " — "
d)	Dela An'a Zacharia, marit. I. Bonea in Fofeldea	— " 40 "
e)	Dela Iosifu Chirtopu jude in Fofeldea	1 " 50 "
f)	Dela Ioanu Stoic'a, notariu in Sasagiu	1 " 50 "
g)	Dela Simione Ciocanu din Glimboc'a	— " 40 "
h)	Dela Chiridonu Ganea, economu in Fofeldea	1 " — "
i)	Dela Zosimu Chirtopu, colectoriu in Fofeldea	1 " — "
k)	Dela Iosifu Neagu, oratoriu	— " 50 "
l)	Dela Petru A. Sopa	— " 40 "
m)	Dela Ioanu M. Chirtopu	— " 40 "
n)	Dela Ioanu lui Zosimu din Fofeldea	— " 40 "
o)	Dela Ioanu Dragomanu din Cichendealu	— " 20 "
p)	Dela Dragomanu Dragoman din Cichendealu	— " 30 "
	Sum'a	23 fr. — cr.

	Transportu 23 fr. — cr.
q) Dela Aronu Chirtopu in Fofeldea	— „ 40 „
r) Dela Ioanu Hidu, notariu in Fofeldea	— „ 50 „
s) Dela Ioane Banea preutu in Cichendealu	— „ 40 „
	Sum'a 24 fr. 30 cr.

Din care suma, D. colectoriu intrebuintiandu 20 cr. v. a. pentru porto postale, s'a trimesu la cass'a asoc. sum'a de 24 fr. 10 cr. v. a. adeca: douediece si patru fioreni si diece cruceri v. a.

7) Prin D. jude supr. in pensiune si col. asoc. Gavirla Manu s'a trimesu la asoc. 15 fr. v. a. cá tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8 si anume:

a) Dela D. asessoriu in pensiune Ioane Titiei tacs'a de membru ord. pre an. 1867/8	5 fr.
b) Dela D. asessoriu de sedria in comitatulu Solnocului interioru Andreiu Iancu tacs'a de m. ord. pe 1867/8	5 „
c) Dela D. jude supr. in pensiune Gavrla Manu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
	Sum'a . 15 fr.

8) Au mai incursu deadreptulu la cass'a asoc.:

a) Dela D. c. r. capitanu in pensiune Ioanu Bradu tacs'a de m. ord. pre an. cur. 1867/8	5 fr.
b) Dela D. proprietariu in Resinari Vis. Romanu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
c) Dela D. proprietariu in Cálnicu Georgie Munteanu tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
d) Dela D. Nicolau Solomonu, prof. gimn. in Blasiu, tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
e) Dela D. asessoriu distr. Georgiu Fogarasianu junior tacs'a de m. ord. nou pre an. cur. 1867/8	5 „
f) Dela D. medicu in Resinari Dr. Nicolae Stoi'a tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
g) D. asessoriu de sedria in Hadadu Dr. Ioane Maniu tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
h) Dela Il. sa D. consilariu de curte pens. Iacobu Bolog'a tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
i) Dela D. advocatu in Sibiiu dr. Demetriu Racuciu tacs'a de m. ord. pe 1867/8 si pentru diploma	6 „
k) Dela D. negotiatoriu in Sibiiu Gregoriu Mateiu tacs'a de m. ord. pre 1867/8	5 „
l) D. advocatu in Sibiiu dr. Ioane Borcea tacs'a de m. ord. pre an. 1867/8	5 „
m) Dela D. redactoriu Niculae Cristea tacs'a de membru ord. pre an. 1867/8	5 „
	Sum'a . 61 fr.

Sibiiu, 19. Augustu an. 1868.

Dela secretariulu asociatiunei trans. rom.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fr. v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 4 fr. cu porto postei. Abonamentulu se face numai pe cate 1 anu intregu. — Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu séu prin posta séu prin dd. colectori.

Nr. 20.

Brasiovu 1. Octobre 1868.

Anulu I.

Cuventarea de deschidere a dlui presiedinte Vasilie Laudislau Popu la adunarea a opt'a a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in Gherl'a.

Stralucita adunare! Préstimati Domni si Frati!

Astadi e a opt'a óra ca s'a intr'unitu adunarea generala a asoiatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Este a opt'a óra D-loru, candu intieleginti'a romana s'a adunatu la unu locu, cá se se consulte despre mediulócele intru inaintarea scopului asociatiunei!

Ati venitu D-loru dela léganulu lui Corvinu peste campulu panei, peste pratulu lui Traianu, din patri'a lui Dragosiu, dela Muresiu, dela Ternave, din muntii apuseni, fortarétia neinvincibile, aparata de bratiu romanu; ati venitu D-loru din tóte partile locuite de romani, totu atati martori ai marimei si bravurei romanesci, ati venitu si v'ati adunatu in loculu, in a carui apropiare se intr'unescu Somesiurile, despre a caroru apa canta poetulu: ca ap'a loru e pré rece cá de vécuri diece! in apropiarea locuriloru acelor'a, unde sunt asiediate mormentele independintiei si libertatii natiunei romane in Transilvani'a! Ne-amu adunatu D-loru cu totii, cá in sensulu statuteloru asociatiunei se ne consultamu despre modulu inaintarei in literatura si in cultur'a poporului romanu! Inse sum convinsu ca fiacare dintre D-vóstre candu a plecatu de acasa a fostu patrunsu si de alte simtieminte, nu numai de dorintinti'a de a ajutá scopulu asociatiunei, ci mai virtuosu de dorulu de a lua parte la acést'a unica serbatóre natiunala! Nu v'a pasatu de

greutatile drumului, nu de spesele calatoriei, ci ati venitu cu bucuria, pentru cá respinsi de pre altu terenu, baremu pre acest'a se aretati ca mai suntemu unu poporu aici, care'si iubesce limb'a, 'si iubesce nationalitatea, 'si iubesce viéti'a sa si nu voiesce a muri! Se aratati, ca in mani'a juramentului de atatea ori calcatu, astadi in o mica departare de acelu locu, unde s'a pusu acelu juramentu, s'a pututu aduna flórea natiunei romane, nu cá se se jure in contr'a libertatii compatriotiloru sei, ci cá se se consulte despre mediulócele inaintarei culturai poporului si prin urmare a fericirei patriei, dandu totu-deodata prin presentia sa in acestu locu celu mai vederatu testimoniu si semnu alu esistintiei natiunei romanesci, séu dupa cumu a distu marele nostru literatu in cuventarea sa la cea d'anteia adunare generala in Sibiu, ca: „acésta adunare e un'a protestatiune mai solena decatu orice juramentu, ca natiunea romana nu vrea si nu va suferi nici-o-data, cá se apuna din seri'a natiuniloru cá romana.“

Da! D-loru, tocma prin presentia nóstra aici pretindemu, cá se ne lasa se traimu, ca precumu individuulu asia si un'a natiune are dreptu de a pretinde, cá nimene se nu cuteze a'i rapi ecsistintia! Precumu adeca nimene nu are dreptu a rapi viéti'a unui individu, asia nimene nu póte avé dreptu de a rapi viéti'a ori a impededá intrebuintiarea mediulóceloruu spre susutienerea vietiei unei natiuni. séu spre asecurarea ecsistintiei ei, care sunt literatur'a si cultur'a ei!

Fiindu inse ca precumu individuulu, care nu va intrebuintia mediulócele spre susutienerea vietiei sale, póte péri din insasi vin'a sa, asia si un'a natiune, care nu se va ingrighi de castigarea si asecurarea mediulóceloruu ecsistintiei sale, póte se se dea peritiunei; asia dara e de neaparata trebuintia cá toti fiii natiunei se conlucre din tóte puterile spre dobendirea acestoruu mediulóce. Ca de si dreptu, ca in secolii trecuti parte mare nu lumin'a, ci intunereculu a mantuitu natiunea nóstra de perire, astadi inse D-loru! numai lumin'a, numai cultur'a ne póte mantui; cultur'a si lumin'a trebuie se ne dea putere in bratie, cá se ne scimu apara viéti'a, si minte si intiepletiune spre a ne sci conserva si inmulti cele trebuintiósse intru susutienerea vietii.

Acésta conlucreare fiindu scopulu adunarei nóstre generale, acést'a fiindu scopulu principale alu intelnirei nóstre aici, spre acestu scopu ve salutu D-loru fratiesce cu unu „bine

ati venit,“ Dumnedieu se ajute! Siedinti'a adunarei generale o dechiaru de deschisa!

Cuventarea de buna primire a rev. dn. canonicu Ioanu Anderco.

Escelestissime Dómne Preside si prépretiuita adunare!

In decurgerea vietiei omenesci se intretiesu momente, carii atingendu cele mai delicate córde ale simtiului, escita in trensulu si 'lu reimplu de un'a indestulitóre placere.

Momentele de facia sunt acele, Escel. D. Preside si préven. adunare, carii pre romanii din cetatea Gherl'a si in specie inteliginti'a ei, o au implutu de bucuria, fericitanduse a primi in sinulu seu pre Esc. Vóstra si pre prédemnií membrii ai asociatiunei literarie romane.

Si cu adevveratu, candu un'a adunare alésa cá acést'a ar fi voitu a conveni, singuru din boldulu deleptatiunei si alu petrecerei fratiesci, anca ni s'ar intinde destula ansa spre a ne atesta bucuri'a nóstra; candu inse tendenti'a conflucsiului acestui alesu este a latf gustulu spre totu ce e bunu, adevveratu si onestu, a atitia prin imprumutat'a insufletire iubirea catra sciintie si cá unu Farosu a'lu ridicá si a flutura inaintea natiunei romane stindardulu tuturoru cunoscintieloru nobilitatóre de inima, atunci dicu, bucuri'a nóstra e insutitu mai mare. Pentruca ocupatiune mai marétia, decatu respandirea sciintieloru, suavitate mai duravera, decatu care resare din inaintare in cunoscintiele literarii, nu se póte cugeta.

De aceea a disu Cícero, ca precumu pamentulu catu de grasu fara cultivare nicicandu nu va aduce frupte, asia nici sufletulu fara invetiatura nu se va nobilita, de aceea intieptii Greciei picurii intieptiunei i-au antepusu butíloru de auru.

De aceea si noi prépretiuimu ostenelele escel. Vóstre si ale multu stimatiloru membrii adunati, carii ati accursu la acestu locu, nu numai spre a ve stimpera setea ce o aveti catra sciintie, ci ati pusu pasi ostenitori si pentru aceea, cá foculu invapatiu ce'lu nutriti in peptuve de a vedé dulcea natiune inaintata pe terenulu sciintieloru, se'lu latfí si se'lu atfíati si intre noi romani locuitori ai acestui tienutu.

Primiti dara adunc'a multiamit'a nóstra, ca-ci in albulu inimei Vóstre ati retienutu un'a fóia alba de inscriere si pentru noi fii aceiasi natiune, asiediati pe plaiurile ostnordice ale Carpatiloru.

Carii alteumu din profundulu inimei nóstre ve uramu, cá pre escel. Vóstra, pre toti membrii asociatiunei literarie romane si tóta stimat'a adunare, care ne condecora cu fiinti'a sa de facia, bunulu D-dieu, spre glori'a natiunei nóstre, intru multi ani fericiti se ve custe.

Dupa ce reverend. canonicu isi termînà vorbirea sa, presedintele mai vorbi urmatórele:

Inainte de a pasí la agendele adunarei, dupa cumu sunt ele prescise in programulu comitetului, se-mi fia iertatu a implini un'a pré trista, dara santa datoría catra memori'a unuia din cei mai eminenti barbati ai natiunei nóstre!

Inca cateva dile Domniloru! si se va implini anulu decandu membrulu fundatoriu si totudeodata celu mai mare patronu alu asociatiunei romane trans., celu mai resolutu si mai sinceru barbatu alu natiunei nóstre, celu mai bunu patriotu, s'a mutatu din mediuloculu nostru, s'a mutatu dela cele tempurane la cele eterne!

Acelu pré zelosu aparatoriu alu causei natiunale, care candu l'a chiamatu natiuner, totudeaun'a a fostu gat'a, insusi cu periclitarea sanetatei si a vietiei sale, a întreprinde in cele mai critice tempuri calatorii la metropol'a imperatiei.

Acelu mare romanu, care si in or'a mortii era cuprinsu de grigile pentru prosperarea scumpei sale natiuni, neuitandusi a se roga pentru dens'a cá Dumnedieu cá se o iea sub scutulu seu celu puternicu, pentruca are inimici multi!

Acelu sinceru fiu alu natiunei, care a voitu cá si remasitiel'e trupesce se se asiedie intre remasitiel'e trupesce ale filoru sei sufletesci.

Acestu mare si adevveratu romanu, fratiloru, nu mai este in mediuloculu nostru! Mare si nemarginita e perderea lui pentru serman'a nóstra natiune, — mare si nemarginita este si durerea nóstra. — Acestei dureri, Domniloru, se-i damu espresiune viua prin unu in veci amintirea lui!

Memori'a lui se ne adoperamu a o perenna prin acea, cá spiritulu lui de blandetia, de sinceritate, de zelu pentru totu ce e natiunalu etc., se-lu conservamu intre noi in veci! vecinica pomenirea lui!!

Nr. 233. 1868.

Protocolulu adunarei generale (VIII) a asociatiunei transilvane pentru cultur'a si literatur'a poporului romanu.

tienuta in Gherl'a la $2^5/_{13}$ si $2^6/_{14}$ Augustu 1868 sub conducerea ordinaria a d-lui presiedinte Vasiliu Lad. Popu.

SIEDINTIA I.

tienuta la $2^5/_{13}$ Augustu 1868.

I. Conformu programei statorite prin comit. asoc. pentru afacerile acestei adunari generale, membrii presenti ai asoc. dinpreuna cu unu numeru prea frumosu de óspeti romani si straini se adunara in $2^5/_{13}$ Augustu a. c. la 9 óre diminéti'a in sal'a reductului, ajustata anume spre scopulu acest'a.

Dupa salutarile si manifestarile imprumutate de simtiemente fratiesci dn. Eli'a Macelariu iea cuventulu si propune a se alege o deputatiune pentru invitarea dlui presiedinte la adunare; ceea ce priminduse, totu la propunerea dlui Macelariu, sub conducerea Ilustratiei Sale Episcopului dr. Ioanu Vancea, se alegu dd. Ioanu Anderco can., Alecsandru Bohatielu cap. supr., Gregoriu Moisilu vicariu, Michaiu Pavelu vicariu, Iosifu Popu vicecapitanu, Sim. Balintu prot., Andreiu Medanu asesoriu, Petru Rosc'a prot., dr. Stefanu Popu, Ioanu Bugitia prof. si dr. Victoru Mihali prof., cari departanduse, in scurtu vivate entusiastice anuntiara, ca dn. presiedinte sosi in mediuloculu nostru.

II. Dn. presiedinte ocupandu'si scaunulu, deschide siedinti'a cu o cuventare meduosa, ale carei pasage inspirate de o ferbinte amóre si nobila mandria natiunala, fusera intrerupte adese de aplause insufletite. Care cuventare se alatura la protocolu sub lit. A.

III. Dn. canonicu Ioanu Anderco Homorodénulu luandu cuventulu si salutandu pre membrii adunati ai asoc. in numele romaniloru din Gherl'a, da espresiune viia simtiementeloru calduróse, cu care primescu densii pre membrii asoc. in mediuloculu loru. Se aclude sub B.

IV. Inainte de a trece la ordinea dilei, dn. presiedinte 'si implinesce o prea trista datorintia, rechiamandu in memori'a asoc. pierderea mare causata natiunei, patriei si acestei asoc. prin mórtea neobositulu aparatoriu alu drepturiloru nóstre natiunale, a membrulu fundatoriu si ornamentulu asoc. nóstre transilvane, a Metropolitulu Alecsandru Conte Sterc'a Siulutiu, si dupace dede in cuvente alese recunoscinti'a meritata

umbrei lui marite, 'i oréza cu inima durerósa amintire eterna, la ce adunarea sub impresiunea celei mai adunci doreri pentru acea pierdere mare, raspunde oftandu: in eternu amintirea lui! Acésta cuventare se alatura sub C.

V. Ivinduse lips'a a trei notari ad hoc pentru ducerea protocolului si inregistrarea afaceriloru acestei adunari gener., la propunerea dlui presiedinte se achiamo de atari dd. Iustinu Papfiu, Visarionu Romanu si Victoru Mihali prof., carii 'si au si coprinsu locul la masa cá notari ad hoc.

VI. In intielesulu punctului 4 din programa dn. secret. II. Ioanu V. Rusu cetesce raportulu seu despre activitatea comitetului in anulu espiratu alu asoc. 186⁷/₈, adeca dela siedinti'a lunaria a comit. tienuta in 17. Sept. 1867 pana la siedinti'a aceluaia din 19. Augustu 1868, care raportu se alatura aici sub D.

VII. Dn. casieru alu asoc, capitanulu Stezariu aterne bilantiulu venituriloru si speseloru anuali si espune preste totu starea materiala a asoc. Se alatura sub E.

VIII. In absentia dlui Nic. Cristea. bibliotecariulu asoc., dn. secret. II. I. V. Rusu cetesce raportulu despre starea actuale a bibliotecei asoc. Se alatura sub F.

IX. Venindu la ordinea dilei esmiterea comisiuniloru si anume:

a) a unei comisiuni de 3 insi pentru inscrierea membriloru noui si incasarea tacselor;

b) a unei comisiuni de 5 insi spre a cerceta socotelele si a raportá in siedinti'a urmatória;

c) a unei comisiuni de 5 insi pentru preliminarea bugetului pre anulu venitoriu.

d) a unei comisiuni de 7 insi pentru desbaterea eventualeloru propunéri ale comit. asoc., séu ale altoru membrii ai asoc., s'au alesu

la a) dd. Lazaru Huza not. cons., Ioanu P. Maieriu, proprietariu si Vas. Popu vicenot. comitatense;

la b) dd. Stefanu Biltiu can., Nic. Siandoru propriet., Lazaru Baldi propriet., dr. Brendusianu advocatu si Petru Nemesiu concipistu gub.;

la c) dd. Macedonu Popu prepositu, Mich. Pavelu vic., Ioanu Bugiti'a prof., Ioanu Moldovanu prof. si dr. Stefanu Popu medicu;

la d) dd. Ioanu Anderco canon., Alecs. Bohatielu cap, supr., Simeonu Balintu prot., Iosifu Popu vicecapit., Gavrilu

Manu propriet., dr. Ioanu Ratiu avocatul si Andreiu Medanu asessoriu.

Tóte comisiunile aceste voru avé de a raportá in siedinti'a II.

X. D. Michailu Pavelu, vicariulu Marmatiei, propune in numele romanilor din Marmati'a si partile invecinate, a se estinde activitatea asoc. si preste densii, carii inca 'si tienu de datorinti'a natiunala a contribui la inaintarea scopului ei salutaru si a se decide, se se tiena adunari generale si in partile acele.

Dn. presiedinte opinéza a se indrumá dn. propunetoriu cu motiunea sa la comisiunea esmisa pentru desbaterea propunerilor eventuali, ceea ce se si primesce.

XI. Venindu ordinea la cetirea disertatiunilor, dn. presiedinte face cunoscutu, ca suntu insinuate la presidiu doue operate si anume unu discursu alu dlui Iustinu Popfiiu sub titulu: „Memori'a lui Andreiu Muresianu“ si o poesia a dlui Iosifu Vulcanu intitulata: „Geniulu natiunii,“ care, avendu inca tempu de ajunsu, suntu de a se ceti inca in siedinti'a acést'a.

Dn. Iustinu Popfiiu, carui 'i competia anteiata dupa ordinea insinuarei, propune a se ascultá mai anteiu operatulu dlui Iosifu Vulcanu cá mai scurtu, ceea ce priminduse dupa pucine contradiceri,

XII. Dn. Iosifu Vulcanu pasiesce pre tribuna si rostesc poesi'a sa: „Geniulu natiunii,“ carea fù ascultata cu cea mai mare placere. Se alatura sub G.

XIII. Finindu dn. Iosifu Vulcanu poesi'a amintita, ascende la tribuna dn. Iustinu Popfiiu si rostesc discursulu seu: „Memori'a lui Andreiu Muresianu,“ care asemenea fù ascultat cu cea mai viua placere. Se alatura aici sub H.

XIV. Dn. presiedinte face cunoscutu, ca sub decursulu siedintiei se mai insinua la presidiu si unu alu treilea operatu alu dlui Iosifu Popu asessoriu, sub titulu: „Ocupatiunile primitive ale ómeniloru si primele inventiuni cu vreo-cateva deductiuni la poporulu romanu.“ Pofindu adunarea a o asculta si acést'a inca in siedinti'a de facia, dn. Iosifu Popu cetesc disertatiunea sa amintita, petrecuta cu atentiune si placere. Se alatura sub I.

Dupa acést'a siedinti'a se inchiaia la 1 óra dupa amiadi, statorinduse tempulu siedintiei II. pre 9 óre de diminétia a dilei urmatória.

Datu cá mai susu.

Basiliu Lad. de Popu mp.,
presiedinte.

I. V. Rusu mp.,
secretariulu II.

Notarii ad hoc:

Iustinu Popfiu mp.

Vis. Romanu mp.

Dr. V. Mihali de Apsia mp.

Raportulu secretariului II, despre activitatea comitetului asociatiunei transilvane in decursulu auului 186⁷/₈,

Escelestissime D. presiedinte! stralucit'a adunare generala!

I.

Comitetulu asociatiunei transilvane romane, conformu §lui 32 lit. g) din statute, are onóre prin subscrisulu secretariu a aduce la cunoscenti'a si apreitierea onoratei adunari generale lucrările sale cele mai importante de pre a. cur. alu asociat. 186⁷/₈, carele espiréza cu present'a adunare generala.

Comitetulu in decursulu an. 186⁷/₈ a tienutu 21 siedintie, din care fura ordinare séu lunarie 12, éra 9 estraordinarie.

Comitetulu 'si-a tienutu de o datoria principala, cá pre langa alte afaceri curente se se ocupe mai inainte de tóte cu punerea in lucrare a concluseru adunarei generale tienuta la Clusiu in a. trec. Conformu concluseru numitei adunari p. XXVIII. se luara inca in siedintiele comitetului din 17 si 18 Sept. an. trec. dispositiunile necesarie pentru impartirea stipendieloru si ajutorialoru preliminate pre an. scol. 186⁷/₈, statorinduse totu-odata de principiu, cá aceli tineri studenti stipendiatu ai asoc., carii in anii precedenti se bucurara de vreunu stipendiu din partea asociatiunei, se se lasa si pre an. scol. 186⁷/₈ in usuarea avutelu stipendii, déca le-a meritatu prin progresu si purtare; deci tinerii: Georgie Gerasimu Rusu juristu la universitatea din Vien'a si Andreiu Cosm'a juristu la universitatea din Pest'a remasera si pre an. scol. 186⁷/₈ in usuarea stipendialoru avute de 100 fr. v. a.; asemene tinerii ascultatoru de preparandia la Prag'a, Georgie Munteanu si Stefanu Torpanu inca remasera in folosirea stipendialoru sale de cate 300 fr. si 50 fr. bani de drumu, si in urma tinerulu Dionisiu Radesiu

ascultatoriu de științele tehnice la institutul politehnicu din Vien'a, se lasa în preavutulu stipendiu de 300 fr. v. a. (sied. comit. din. 17. Sept, a. tr. §. 74 p. d). Celelalte stipendia se conferira pre calea concurselor publicate în diarele romane în modulu urmatoriu: a) cele doua ajutoria de câte 25 fr. v. a. menite pentru doi invetiacei de meseria, se conferira lui Ioanu Piso, invetiacelu de pantofariu în Sabesiu și lui Iuliu Marcianu, invetiacelu de mesariu în Clusiu; b) ajutoriulu de 50 fr. v. a. menitu pentru unu sodalu de meseria cu scopu de a se face maiestru, se dede lui Ioanu Bogorinu, sodalu de cismariu în Sibiiu, dupace acel'a mai anteu a produsu rezerutulu documentu despre aceea, cumca din partea oo. deregatoriei politice are voia a'si portá de sine meseri'a sa; c) cele doue stipendia de câte 50 fr. v. a. destinate pentru 2 studenti dela scólele reale, se conferira lui Ios. Macsimu, studente în V. clasa la scól'a reala din Sibiiu și lui Constantinu Popoviciu, studente în II. clasa la scól'a reala din Brasiovu; d) stipendiulu de 80 fr. destinat pentru unu juristu în patria se dede lui Ieronimu Gheagia juristu în an. I. la academi'a regia din Sibiiu, éra celu de 100 fr. destinat pentru unu juristu afara de patria se dede tenerului Ed. Nemesiu ascultatoriu de drepturi în an. IV. la universitatea din Pest'a, și în urma e) cele doue stipendia de câte 330 fr. v. a. destinate pentru doi teneri studenti la scól'a agronomică cu scopu de a se pregati cá profesori de agronomia pentru preparandiale din Blasiu și Sibiiu, se dederă lui Georgie Vintila, maturisatu, și Gregoriu Moldovanu, éراسi maturisatu; dara cu privire la acestu din urma nesciinduse ubicatiunea lui, prin urmare neaffanduse la tempulu seu, și între aceea trecundu terminulu prescisu pentru primirea la vreunu institutu agronomicu pre an. scol. 186⁷/₈: Comitétulu se află indemnatu, cá în siedinti'a sa din 12. Dec. a. tr. §. 144 se decida sistarea și retienerea acelui stipendiu pre a. scol. 186⁷/₈ în favórea cassei asociat. Se întielege de sine, ca tinerii impartasiti cu stipendiale asociatiunei fura indatorati cu finea fiecarui semestru a produce dóvedile recerute despre progresulu loru în respectivele specialitati de studia, și parte mare din aceli stipendiatu și pana acum facura destulu acestei conditiuni (vedi siedint. comitet. din 5. Noemb. a. tr. §§. 128, 129, 130, 131, 132 și 133).

Un'a dintre problemele mai însemnate cu acaroru rezolvire se însarcină comitetulu din partea adunarei generale dela Clusiu, fii și edarea fóiei asociat. prevediuta în §. 33 din sta-

tutele asociat. Edarea numitei foi fû reclamata de o parte considerabila din inteleginti'a romana. Comitetul si-a datú tota potentios'a silintia pentru realisarea acelei dorintie si necesitati, reclamate de interesulu literaturei si alu culturei poporului romanu, si dupace D. secret. I. Georgie Baritiu avù bunatatea a se dechiara, ca e determinatu a primi asuprasi redactiunea numitei foi: Comitetul devení in placut'a positiune, a puté pune in lucrare edarea aceleia in Brasiovu, unde e si locuinti'a dlui secret. I., in tipografi'a lui Römer & Kammer. Dorinti'a numai ar fi, cá o atare foia, care dupa tinerea programului seu are misiunea de a se ocupá cu pertractarea de cestiuni atingatorie de interesele materiali si spirituali ale natiunei nóstre, celei atatu de sbuciumate de vitregi'a timpurilor, — se fia imbracisiata cu tóte caldur'a din partea publicului romanu, atatu din punctulu de vedere alu spriginirei materiali, catu si acelei spirituale. Pana acum trebue se marturisimu cu parere de reu, ca nu e spriginita chiaru dupa dorintia si asteptare, ca-ci numerulu abonatoru pre an. cur. abia se suie pana la 361, éra elaborate pentru fóia inca au incursu fórte pucine. Fóia asociatiunei sub titulu „Transilvani'a“ aparu cu 1. Ian. c. n. a. c., precum e de comunu cunoscutu, se eda de 2 ori pre luna in 8° in cuprinsu de 3 cóle. Numerulu I. se tiparí in 750 esempl. si se impartí pre la inteligentii romani in speranti'a abonarei, éra numerii urmatori de regula esira in 500 esempl., din care s'a trimesu cate unu esemplariu de onóre, pre la diuarele romane si pre la diverse institute literarie si scientifice din patria si afara de patria. Despre perceptele si erogatele numitei foi va binevoi onor. adunare generale a se convinge din ratiotiniulu cassei asociat. (vedi protoc. siedint. comitet. din 18. Sept. 1867 §. 88 p. 4, din 8. Oct. 1867 §. 96, din 15. Oct. 1867 §§. 99, 100 si 101, din 25. Oct. 1867 §§. 102—114, din 1. Noembre 1867 §§. 115—121).

Pre langa cele premise, comitet. conformu misiunei sales in siedintiele sale lunarie s'a mai ocupatu si cu pertractarea altoru afaceri si cestiuni privitórie la asociat. nóstra, din care de o parte presupunendu, ca acele suntu deja cunoscute din protocólele siedintieloru lunarie ale comitetului, publicate in totu cuprinsulu loru in fóia asociat., de alta parte din respectulu crutiarei timpului, mi voiu luá voia a insirá aici numai pre cele mai demne de insemnatu si consideratiune.

Cu multumire interna are comitetulu onóre a aduce la cunoscinti'a stralucitei adunarei generale aceea impregiurare im-

bucuratória, ca asociatiunea noastră prin testamentulu din 3. Sept. 1867 a dlui Ioanu Piposiu fostu odinióra controloru la baile erariale din Govasdia deveni ereditori'a unei parti din averea remasa de acestu domnu, mutatu in a. tr. la locasiurile eterne, si ca din partea comitetului s'a si facutu la tempulu seu pre calea resp. tribunalu comitatense, pasii necesari pentru realisarea puncteloru din testamentu, atingátorie de asociatiune. Din testamentulu susu mentiunatului domnu repausatu in Domnulu, impartasitu in copia fidela asociat, din partea tribunalului resp. se vede, cumca asociatiunea are se capete cá legatu din mass'a resp. testatoriu 700 fr. v. a. in obligatiuni de statu (Staatsschuldverschreibung) din 1. Dec. 1845 cu 3 fr. proc., apoi intréga biblioteca a aceluia, cum si doue bucati auru (Waschgold) in pretiu de 15 fr. Se speréza, ca acestu esemplu nobilu si va afla imitatori in atare casuri si din partea altoru conationali ai nostri mai favorati de sórte, in privinti'a starei materiali, ca-ci atari fapte nobile si generóse, facia cu acestu asediamentu nationale, paladiulu culturei limbei si literaturei nationale, cumu si alu culturei poporului romanu in generale, suntu totu atatea monumente nepieritórie in analele natiunei (sied. comitet. din 7. Apriliu a. c. §. 40 si 8. Iuliu a. c. §. 75).

Totu cu ast'a ocasiune comitetulu are onóre a aduce la cunoscienti'a si apretiarea stralucitei adunari generale si acea *impregiurare imbucuratória*, ca societatea „Transilvani'a“ din Bucuresci, carea si-a defiptu o problema atatu de frumósa si nobila, problem'a: de a ajutá tinerimea romana lipsita de medilóce spre a-si puté continuá studiale pre la diverse facultati, afara de patria: a binevoitu a trimeté asociatiunei nóstre actele acelei societati, legalisate in tóta form'a si prevediute cu propri'a subscriere a presiedintelui si secretariului. Bucuri'a ce o simti comitetulu la ast'a fapta fù mare si petrundietória, si ne place a credé, ca o voru impartasi intocma si membrii acestei stralucite adunari si anume din doue motive, anteu pentru ca acea societate are de scopu ajutorarea tinerimei nóstre, celei atatu de lipsite de medilóce, si adou'a, pentru ca conformu §lui 40 din statutele acelei societati, carea prosperéza cu pasi atatu de imbucuratori, in casulu desfientiarei, de carea se ferésca bunulu Ddiu, asociatiunea noastră va deveni ereditória preste intrég'a avere a aceleia.

Comitetulu deci a crediutu, ca implinesce numai una dato-ria nationale placuta, candu considerandu obiectulu dupa tóta importanti'a ce o merita si motivatu de simtiulu amarei fratiesci,

a decisu a trimete din partesi in numele asoc. nóstre o scri-sória de multumit'a cea mai cordiale numitei societati (sied. comitet. din 12. Maiu si 9. Iuniu a. c. §§. 54 si 62).

S'a pusu prin D. advocatu plenipotentiatu alu asoc. Mat. Nicol'a pasii necesarii pentru esolvirea pretiului unei case da-nuite in favórea asociatiunei de repausatulu in Domnulu nego-tiatoriu in Abrudu Dion. Telechi si vendute in 1865 cu apro-barea adunarei generale. Din pretiulu acestei case de 320 fr. s'au incassatu in a. cur. in doue renduri 258 fr.; mai restéza a se incassá numai 62 fr. dinpreuna cu proc. obvenitórie (sied. comitet. din 8. Oct. 1867 si din 9. Iuniu a. c. §. 61).

S'a luatú spre scientia regulatu in tóta siedinti'a lunaria raportulu cassei (asociatiunei) despre starea fondulu asociat., cum si despre sumele intrate la fondulu asociat. cá tacse de m. ord. ori cá oferte, care s'a publicatu din siedintia in sied-intia in fói'a asociatiunei.

S'au revediu tu pucinele elaborate intrate pentru fói'a asoc., care s'au si publicatu.

(Va urma.)

Ad Nr. 234. 1868.

Publicarea baniloru incursi la fondulu asociatiunei

cá tacse de membru ordin. cu ocasiunea adunarei generale a asoc. trans. tienuta la Gherl'a in 25 si 26 Augustu c. n. a. c.

	V. a. fr.
1) Dela dn. Ioane Macelariu inspectoru cercualu in Mercurea cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈	5
2) Dela dn. Servianu Popoviciu consiliariu la curtea apelatória in Si-biiu cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈	5
3) Dela dn. Mihaiu Bohatielu v. comite in Gherl'a cá tacsá pre anii 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20
4) Dela dn. Simeonu Balomiri jude-regiu in Sasu-Sebesiu in 2 obligatiuni urb. transilv. Nr. 20456 si 27357, facénduse m. fundatoriu, sum'a de . . .	210
5) Dela dn. Simeonu Balintu protop. in Rosi'a cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈ in arg.	5
6) Dela dn. Basiliu Popu Harsianu advocatu in Abrudu cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈	5
7) Dela dn. Michailu Crisianu protopopu in Sasu-Reginu cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈	5
8) Dela dn. Alecsandru Bohatielu capitanu supr. in Nasaudu in 2 obligat. urb. Nr. 19168 si 19169, facénduse m. fundatoriu, in suma de	210
9) Dela dn. Ioane Anderco canonicu in Gherl'a cá tacsá pre 186 ⁷ / ₈	5
10) Dela dn. Iosifu Popu vicecapitanu in Siomcuti'a mare cá tacsá pre anii 186 ² / ₃ , ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	30
11) Dela dn. Andreiu Medanu asesoriu la tribun. Siomcut'a mare cá tacsá pre anii 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	30
12) Dela dn. Ioane Colcieru protomedicu in Chioaru pre 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20
13) Dela dn. Vasilie Popu protopopu in Santau cá tacsá pro 186 ⁷ / ₇	5

	V. a. fr.
14) Dela dn. Nicolau Buteanu posesoru in Ercava cá tacsá pre 1867/8	10
15) Dela dn. Alecsiu Onitiu asesoriu in Sasu-Reginu cá tacsá pro 1867/8	5
16) Dela dn. Georgiu Popu jude orf. in Basesci pre an. 1867/8	10
17) Dela dn. Iosifu Popu jude cerc. in Ilb'a pre 1867/8	10
18) Dela dn. Alimpiu Barboloviciu protop. in Borsi'a cá tacsá pre 1867/8	5
19) Dela dn. Gavriila Vaida preotu in Sioimosiu cá tacsá pre 1867/8 si pentru diploma	6
20) Dela dn. Ioanu Busiti'a prof. in M. Sigetu cá tacsá pre 1867/8	5
21) Dela dn. Clemente Hosszu propriet. in Glodu cá tacsá pre 1867/8	5
22) Dela dn. Gavriila Buzur'a parochu si adm. prot. in Bl. Poian'a tacse restante pre 1862/3, 3/4 si pentru diploma	11
23) Dela dn. Vasiliu Hossiu capelanu in Muresiu-Osiorheiu cá tacsá pre 1867/8 si pentru diploma	6
24) Dela Ilustr. Sa dn. dr. Ioane Vancea episcopu in Gherl'a tacs'a de membru fundatoriu (in bani gat'a)	210
25) Dela dn. Stefanu Biltiu canonicu in Gherl'a tacs. pre 1866/7 si 7/8	10
26) Dela dn. dr. Ioane Ratiu advocatu in Tord'a cá tacsá pre 1867/8	5
27) Dela dn. Nicolau Tamasiu preotu in Grindu cá tacsá pre 1867/8	5
28) Dela dn. Simeonu Caianu medicu in Rosi'a mont. cá tacsá pre 1867/8 si pentru diploma	6
29) Dela dn. dr. Paulu Vasiciu cons. scol. cá tacsá pre 1867/8	5
30) Dela dn. Ioane Pamfilie protopopu in Clusiu cá tacsá pre 1867/8	5
31) Dela dn. Iosifu Popu asesoru in Clusiu cá tacsá pre 1867/8	5
32) Dela dn. Nicolau Popu parochu in Fenesiu-Sasescu cá tacsá pre 1867/8	5
33) Dela dn. Samuila Popu oficialu percept. in Clusiu cá tacsá pre 1867/8	5
34) Dela dn. dr. Ioanu Maioru cons. de scóle in Clusiu cá tacsá pre 1867/8	5
35) Dela dn. Grigoriu Chif'a capelanu in Clusiu cá tacsá pre 1867/8	5
36) Dela dn. Ioane Boieriu preotu in Lechniti'a (Muresiu) tacsá pre 1867/8	5
37) Dela dn. I. Popu de Boiereni prot. in Cicio-Cristuru cá tacsá pre 1867/8	5
38) Dela dn. Basiliu Porutiu parochu in Almasiulu mare cá tacsá pre 1867/8	5
39) Dela dn. Ioanu Florianu protofiscalu in Naseudu tacsele pre anii 1865/6, 6/7, 7/8	15
40) Dela dn. Demetriu Coroianu vicariu in Silvani'a cá tacsá pre 1867/8	5
41) Dela dn. Ioane Angyal advocatu in Simleu cá tacsá pre 1867/8	5
42) Dela dn. Petru Branu protop. in Satu-mare cá tacsá pre 1864/5	5
43) Dela dn. Avraamu Dragosiu prot. in Er-Kisfalau tacs'a pre 1867/8	5
44) Dela dn. Iacobu Brendusianu adv. in Bai'a de Crisiu cá tacsá pre 1867/8	5
45) Dela dn. Vas. Acsenté asesoriu pens. in Naseudu tacs'a pre 1867/8	5
46) Dela dn. Alecsandru Bohetielu capitanu supremu in bani	10
47) Dela dn. Ioachim Muresianu presied. judecat. cá tacsá pre 1864/5	5
48) Dela dn. Florianu Porcius vcapit. in Naseudu cá tacsá pre 1865/6	5
49) Dela dn. Simeonu Tancu preotu in Sil. Giorgiu tacs'a pre 1866/7	5
50) Dela dn. Grigoriu Hangea cancelistu in Naseudu tacs'a pre 1867/8	5
51) Dela dn. Grigoriu Moisilu vicariu in Naseudu tacs'a pre 1866/7	5
52) Dela dn. Moise Papu parochu in B. Tih'a tacs'a pre 1865/6	5
53) Dela dn. Macedonu Popu prepositu in Gherl'a cá tacsá pre 1867/8	5
54) Dela dn. Vasilie Buteanu protofiscalu com. in Siomcut'a mare tac- sele pre 1862/3, 3/4, 4/5, 5/6, 6/7, 7/8	30
55) Dela dn. Ioanu Mihali vicenotariu comitat. in M. Sigetu tacs'a pre 1867/8 si pentru diplom'a	6

	V. a. fr.
56) Dela dn. dr. Mihali prof. in Gherl'a tacs'a pre 1867/8	5
57) Dela dn. Simeonu Bocsi'a prot. in Iclodulu mare tacs'a pre 1867/8	5
58) Dela dn. Pavelu Michaiu vicariu in Slatin'a (Szigeth) tacsele pre 186 ² / ₃ , ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈ si pentru diplom'a	31
59) Dela dn. Iustinu Popufiu prof. in Oradea-mare tacs'a pre 1867/8 (1 galb.)	5
60) Dela dn. Lazaru Huz'a not. consist. in Gherl'a tacs'a pre 1867/8	5
61) Dela dn. Ioane Muresianu propriet. in Gherl'a tacs'a pre 1867/8	5
62) Dela dn. Demetriu Cosm'a parochu in Fejurdu tacs'a pre 1867/8	5
63) Dela dn. Vasiliu Popu preotu in Ders'a tacs'a pre 1867/8	5
64) Dela dn. Simeonu Ancianu protop. in Surducu tacs'a pre 1867/8	5
65) Dela dn. Ioane Bobu de Capolna-Monostoru directoru pensionatu in Clusiu tacsele pre 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10
66) Dela dn. Petru Anc'a jude procesuale in Santu-Jude tacsele pre anii 186 ² / ₃ , ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	30
67) Dela dn. Augustu Munteanu advocatu in Gherl'a tacs'a pre 1867/8 si pentru diplom'a	6
68) Dela dn. Severu Hangea capitanu pensionatu tacs'a pre 1867/8 . . . . . Sibiu 8. Septembrie 1868.	5

Dela secretariulu asociatiunei trans. rom.

Ad Nr. 234. 1868.

List'a membriloru ordinari noi,

cari s'au inscrisu cu ocasiunea adunarei gener. a asoc. trans. tiente la Gherl'a 25. Augustu c. n. 1868.

	V. a. fr. or
1) Dela dn. Iosifu Vulcanu redactoru in Pest'a tacs'a pre 1867/8	5 —
2) Dela dn. Augustu Horsa rigorosantu in Pest'a tacs'a pre 1867/8	5 —
3) Dela dn. Georgiu Crisanu parochu in Sasu-Reginu tacs'a pre 1867/8	5 —
4) Dela dn. Eugeniu Crisanu functionariu la curtea de casatiune in Bucuresci cá tacs'a pre 1867/8	5 —
5) Dela dn. Iustinu Crisanu cancelistu in Sasu-Reginu tacs'a pre 1867/8	5 —
6) Dela dn. Ioane Cosmuti'a directoru la cartea funduaria in Siomcut'a mare cá tacs'a pro 1867/8	5 —
7) Dela dn. Vasilie Fabianu proprietariu in Zsadány tacs'a pre 1867/8	5 —
8) Dela dn. Alecsandru Popu esactore districtualu in Miiasiu-mare cá tacs'a pre 1867/8	5 —
9) Dela dn. dr. Ioane Nichit'a advocatu in Zilah tacs'a pre 1867/8	5 —
10) Dela dn. Alecsandru Popu de K. Monostoru jude cercualu in Monostoru tacs'a pre 1867/8	5 —
11) Dela dn. Alecsiu Hosszu vichenot. in Deesiu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6 —
12) Dela dn. Ioanu Tohati vicefiscalu in Deesiu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6 —
13) Dela dn. Ioane Getie notariu in Mesteacanu cá tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6 —
14) Dela dn. Demetriu Varn'a profesoru in Lapusiu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6 —
15) Dela dn. Vasilie Iodi preotu in Baseric'a alba (Marmatia) tacs'a pre 1867/8 si pentru diplom'a	6 —
16) Dela dn. Mateiu Silvani preotu in Bocsia cá tacs'a pre 1867/8	5 —

17) Dela dn. Rubinu Patitia vnot. in Abrudu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
18) Dela dn. Marcu Cetatianu asesoru in Sasu-Reginu tacs'a pre 1867/8	5	—
19) Dela dn. Elia Cincea vicenotariu si asesoru onor. in Naseudu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
20) Dela dn. Ioanu Buzura jude procesualu in Mogagia (Hollomezö) tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
21) Dela dn. Iosifu Bodea preotu in Cs.-Györgyfalva tacs'a pre 1867/8	5	—
22) Dela dn. I. Hosszu preotu in Milasiu-mare tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
23) Dela dn. Grig. Elekesiu protop. in St.-Martinu tacs'a pre 1867/8	5	—
24) Dela dn. Ioane Balea Chindrisiu preotu in Budesci cá tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
25) Dela dn. Vasiliu Nyisztor canonicu in Oradea mare cá tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
26) Dela dn. Dion. Vaida propr. in Alpretu tacs'a pre 1867/8 si p. diploma	6	—
27) Dela dn. I. Papiu prof. in Naseudu tacs'a pre 1867/8 si p. diploma	6	—
28) Dela dn. Elia Marcianu propr. in Omanu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
29) Dela dn. Ioane Kovács parochu in Iazu tacs'a pre 1867/8	5	—
30) Dela dn. Teodoru Szilágyi preotu in Coseiu tacs'a pre 1867/8	5	—
31) Dela dn. G. Marchisiu preotu in Homorodu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
32) Dela dn. Vasiliu Basti preotu in Ér-Girólt tacs'a pre 1867/8 si p. djpl.	6	—
33) Dela dn. Teod. Popu protop. in Ortelecu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
34) Dela dn. Vasiliu Popu vicenot. in Gherl'a tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
35) Dela dn. Gavriilu Verticu notariu judecator. in Naseudu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
36) Dela dn. Nicolau Popu profes. in Naseudu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
37) Dela dn. Ioane Cucu jude onor. in Supurulu de josu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
38) Dela dn. Paulu Vella Ventrariu prof. in Oradea mare tacs'a pre 1867/8	5	—
39) Dela dn. Nicolau Moldovanu profesoru in Gherl'a tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
40) Dela dn. Andreiu Cosm'a rigorosantu din Sz.-Csch tacs'a pre 1867/8	5	—
41) Dela dn. Ioane Popu protop. in Vadulu Marmatiei tacs'a pre 1867/8	5	—
42) Dela dn. Nicolau Bârlea avocatulu in Cublesiu in o buc. oblig. urb. Nr. 7589	52	50
43) Dela dn. Dem. Zdrob'a par. in Pantiechu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
44) Dela dn. Ioane Szilasi preotu in Suplacu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
45) Dela dn. Georgiu Tecariu prot. in Bedeanu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
46) Dela dn. Petru Muresianu notariu onor. sedrialu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
47) Dela dn. Ioanu Antal preotu in Mediasiu tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
48) Dela dn. Augustu Szigyártó notariu com. tacs'a pre 1867/8	5	—
49) Dela dn. Gavriilu Borodi propriet. in Corabi'a tacs'a pre 1867/8	5	—
50) Dela dn. Teod. Gavrusi propr. in Cupsieni tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—
51) Dela dn. Ioane Szeremi preotu in Rusi (Szatmár) tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
52) Dela dn. Ioanu Moldovanu preotu in Asculeu-micu tacs'a pre 1867/8 si pentru diploma	6	—
53) Dela dn. Mihaiu Lemeni propr. in Gherl'a tacs'a pre 1867/8 si p. dipl.	6	—

Sibiu, 8 Septembrie 1868.

Dela secretariulu asociatiunei.

Institutulu regescu din Franci'a.

I. De vreo diece ani încóce se vorbesce si la noi mai multu decatu ori candu altadata despre societati literarie si scientifice, éra de siepte ani avemu cu ajutoriulu ceriului unele societati pentru cultur'a limbei si a poporului, avemu si un'a societate academica, nascuta abia in an. 1867. Pentru cá se cunóscemu mai pe usioru si in modu practic, catu s'a facutu la noi pana acuma in acésta directiune in favórea literaturiei, a sciintieloru si arteloru si care este lung'a cale ce ne mai sta inainte nóua si generatiuniloru urmatórie, am crediutu ca voiu face publicului nostru unu servitiu impartasindu unele cunoscentie despre unu institutu strinsu scientificu, carele se bucura de renumele celu mai frumosu si celu mai bine meritatu din tóta Europ'a, éra acel'a este Institutulu regescu din Franci'a. Spré a ne familiarisa mai bine cu atributiunile si cu activitatea acelui institutu in tóte ramurile lui, ii vomu premite pre scurtu istoriculu dupa opulu titulatu: *Annuaire des sociétés savantes de la France et de l' Etranger. Paris.*

Institutulu regescu de Franci'a este unu corpu emnente, compusu din barbati de scientia, din sapienti, din artisti de renume mare. Pre temeiu lu legei statului (artic. XLI. alu legei din 11. Floreal anulu X. alu fostei rpublice) acestu asiediementu singuru se bucura de prerogativ'a de a se numi Institutu. Elu se desparte in cinci academii, care tóte unite la unu locu pórtá numele de institutu si este prim'a societate de invetiati ai Franciei. Fiacare din acele academii isi are numele seu dela studiale specialu, cu care se ocupa, si adica:

1. Academi'a francésca;
2. Academi'a regésca de inscriptiuni si literatura;
3. Academi'a regésca de sciintie;
4. Academi'a regésca de artele frumóse;
5. Academi'a de sciintiele morali si politice.

Acestea cinci academii nu s'au infintiatu dintr'odata, ci au intratu in activitate numai succesive si numai in mesur'a, in care se simtia necesitátea de a reuni barbati eruditi in câte unu corpu spré a perfectiona limb'a, sciintiele si artele. Éca deci cateva trasuri istorice pentru fiacare academia dupa ordinea fundarei lor.

1. Academi'a francésca.

Dintre academiile, din care se compune institutul, academi'a francésca s'a fundatu mai anteu. Originea ei se reduce tocma la mediuloculu secolului alu XVII-lea. Cardinalulu de Richelieu, genialulu ministru alu regelui, aflandu, ca mai multi ómeni literati se aduna in dile anumite la Conrard, carele era protestantu si se amestecá in tóte afacerile politice din epoc'a sa, spre a discutá si a'si comunicá unii cu altii lucrarile, adunarile loru devenira suspitióse. Asia Richelieu voindn a'i controla mai deaprópe, sub cuventu ca si elu este omu invetiátu, precum si era, pretindea cu totuadinsulu, cá se fia admisu si elu in acea reuniune. De si Richelieu era unulu din ministrii cei mai potenti, din cati s'au vediutu vreodata in Franci'a, totusi Conrard si amicii sei ilu respinsera cu tóta constanti'a unoru barbati independenti. Richelieu temenduse a'i lovi deadreptulu, apucá pe alta cale mai pucínu periculósa, elu adica se decise ale cunósce societatea loru oficialmente, prin urmare a'i constitui in societate regulata prin patenta regésca. Doi ani reluptá reuniunea in contra acelei recunósceri, inse pana in fine totu indesiertu, pentruca patent'a totu esi, la care ei fusera constrinsi a se supune. Acumu inse parlamentulu parisianu din partea sa refusá inregistrarea patentei in corpulu legiloru tiei, din cauza cumu dicea unii, ca acesta inca era intielesu pe sub mana cu reuniunea barbatiloru eruditi; din rivalitate, precumu credea altii, pentrucá nu cmva nóu'a academia mai curendu séu mai tardiu se se prefaca in potestate nóua de statu sí se arunce umbra preste autoritatea parlamentului. In fine parlamentulu inca trebui se se plece la potestatea absolutistica din acele tempuri. Patent'a fu inregistrata la a. 1636; acésta insarcinà pe societate a lucra la perfectiunarea limbei si ei dete numele de academia francésca. Totuodata cardinalulu Richelieu se dechiarà pe sine prin subscripsiunea regelui de capu si protectoriu alu academie. Lui Richelieu ei succese in acelu oficiu cancelariulu Séquier; éra regele Ludovicu alu XIV-lea dupa mórtea parentelui seu Ludovicu alu XIII-lea se dechiarà pe sinesi insusi de protectoriu alu academie. Totu mai bine asia, decatu spargerea si disolutiunea reuniunei, disera invetiatii Franciei; ei inse mai avura a se bucura si de o alta impregiurare fórté favoratória, ca adica Ludovicu XIV. iubiea sciintiele si artele mai pre susu decatu cei mai multi domnitori europeni din tempulu seu, pre candu unii tocma din contra, persecutá sciintiele pe mórte. De

atunci încóce toti monarchii Franciei sunt totuodata si protectori ai academiei francesci.

2. Academi'a regésca de inscriptiuni si litere.

Academi'a regésca de inscriptiuni si litere s'a fundatu de ministrulu Colbert in a. 1663. Acésta la inceputu se numiea academi'a mica, pentruca erá compusa numai din patru membri, luati inse si aceia dintre membrii academiei francesci. In an. 1701 preotulu Bignon prin perseveranti'a sa mediulocí la Ludovicu XIV., cá acea mica reuniune se fia inaltiaata la onórea de academia proprie disa, cá se fia insarcinata a cultiva literele, a esplica manuscriptele antice (paleografia) si a consacra evenimentele monarchiei prin inscriptiuni, medalii si embleme.

3. Academi'a regésca a sciintieloru.

Pe acésta inca o a fundatu Colbert in a. 1666, voindu a imita pe societatea anglicana din Londonu, fundata de regele Angliei Carolu II. si ajunsa mai tardiu la unu renume mare. Scopulu acestei societati este, a cultiva si perfectiona sciintiele matematice si cele fise in tóte ramurele loru.

4. Academi'a regésca a frumóselloru arte.

Acésta se fundà totu sub Ludovicu XIV. sub nume de academia de pictura si sculptura, cu care se incorporà mai tardiu academi'a de architectura creata in a. 1671. Acésta academia e compusa din pictori, sculptori, graveri (taiatori in metale), architecti si musicanti-compositori. Dintre pictorii acestei academii se alege directoriulu academiei francesci de artele frumóse, fundata in Rom'a totu de Ludovicu XIV. Oficiulu acelu directoriu este, a supraveghia pe elevii pensionati (subventionati), pictori, sculptori, graveri, architecti si musicanti-compositori, cari se tramitu la Itali'a spre a studia acolo pe marii pictori ai acelei tieri; cumu si monumentele antice de sculptura si architectura, de care acolo se afla in tóte partile.

5. Academi'a de sciintie morale si politice.

Acést'a academia nu ecsistase sub vechi'a monarchia a Bourboniloru, ci ea fù creata in tempulu revolutiunei, dupace se mai resturnase ordinea, adica pre candu insusi Institutulu intregu se stabill. Buonaparte cá consulu primariu o suprimà din cauzele cunoscute celoru, carii s'au ocupatu cu biografi'a acelu ostasiu pre catu genialu, pre atatu de mare despotu.

kegele Ludovicu Filipu o restaurà in 27. Oct. 1832 la recomandarea lui Guizot, carele pe atunci erá ministru alu instruciunei publice.

Acestea sunt acele cinci ramuri, care representa in Francia sciintele si artele respectate si admirate sub numirea colectiva de Institutu.

Sub regimulu vechiu cele patru academii nu aveau nici o legamente intre sine. Revolutiunea francesca sfarmandu si aceste institutiuni paciuite, precumu a sfarmatu pe tóte celelalte, apoi totu ea le reconstitui de nou cu energia multu mai mare, dandule totu odata unitatea, in care se aduná tóte puterile geniului nationalu francescu. In anulu III. alu republicei, adica in a. 1794 dela Is. Chr. corpulu legislativu decretá in tit. X. art. 298: „Va ecsista pentru intrég'a republica unu institutu nationalu, insarcinatu a culege inventiunile, a perfectoná artele si sciintele. In 3. Brumariu an. IV. (25. Oct. 1795) Institutulu fù impartitu numai in trei clase séu academii, adica: 1. Sciintele fisice si matematice cu 10 sectiuni, adica: matematic'a, art'a mechanica, astronomi'a, fisic'a experimentalá, chemi'a, istori'a naturala si mineralogi'a, botanic'a si fisic'a generala, anatomi'a si zoologi'a, medicin'a si chirurgi'a, economi'a rurala si veterinari'a. 2. Sciintele morale si politice, séu dupa 6 sectiuni, analis'a sensatiuniloru si a ideiloru, moral'a, scientiele sociale si legislative, economi'a politica, istori'a, geografi'a. 3. Literatur'a si artele frumóse cu 8 sectiuni de gramatica de limbile antice, poesia, anticitati si monumente, pictura, sculptura, architectura, musica si declamatiune.

In an. XI. Buonaparte suprimá clas'a sciintieloru morale si politice, impartindu Institutulu numai in dóua clase, precumu se observá si mai susu. Dupa caderea Napoleonidiloru si reintórcerea Bourboniloru sub Ludovicu XVIII. Institutulu se recompuse din nou, inse asia, ca cele patru clase vechi isi reluara numirile avute mai nainte de revolutiune, éra academi'a de sciintele morale si politice suferi unele prefaceri. Acea reorganizatiune se fece prin decretu regescu din 21. Martiu 1816. De atunci Institutulu regescu alu Franciei abia mai suferi alte prefaceri.

Academi'a francesca se ocupa mai virtosu cu dictionariulu limbei francesci si cu ecsaminarea opuriloru importante de literatura, istoria si sciintie, are 40 membrii, tiene siedintie inchise in fiacare septemana joi'a, éra in Maiu un'a pu-

blica. Academi'a r. de inscriptiuni si litere are totu 40 membrii actuali in permanentia, inse si 10 membrii liberi. Siedintiele inchise se tienu vinerea, cea publica in Iuliu. Academi'a de sciintie are 63 membrii, adica 27 pentru matematica si 36 la sciintiele fizice, apoi si 10 membrii liberi. Academi'a de artele frumóse e compusa din 40 membrii actuali permanenti si 10 liberi. Academi'a de sciintiele morale si politice are 30 membrii actuali permanenti. Tóte 5 academiile, (adica institutuliu intregu) tienu in 1. Maiu siedintia publica comuna.

Tóte spesele celoru 5 academiile le pórtá statulu, carele mai dá si cate 10 mii franci spre a se imparti cá premia pe fiacare anu. Preste acésta Institutulu mai are si unu venitu anualu de 123,291 franci, curgatori din legate si fundatiuni private si destinati totu pentru premia.

(Va urma).

Epistole agronomice.

Epistol'a II.

Amice! Tóte suntu capace spre perfectionare. Cine stá pre locu si remane totu pre langa cele vechi, acel'a reterésá. Deci iubite amice, vedi cum e spiritulu tempului, care are devis'a „progresu,“ folosesce totu ce e nou si bunu, déca ti-se recomanda, decide-te cu curagiu spre imbraciosiarea agriculturei si economiei ratiunale, ca numai acést'a te va mantui intre impregiarile presente.

Eu me adresezu catra tene amice cá catra unu barbatu bravu si iubitoriu de inaintare, intreprindietoriu, amicu alu progresului, proprietariu mare séu micu, literatu séu tierénu, preste totu agricultoriu, séu folosindume de unu terminu mai generalu, economu, care de securu esti aplecatu a fi partasiu intru exploatarea intielépta a pamentului, a maicei nóstre comune.

Economi'a nóstra de pana acumu, dorere! in tóte partile e cu multu mai defectuósa si mai pucinu remuneratória decatu ne pretende venitoriulu si tempulu de facia. Deci déca voiesci a economisá asia, incatu ostenelele si spesele se ti-se remunereze, trebue se imbraciosiezi unu altu metodu mai ratiunалу intru cultivarea agriloru tei si in economia preste totu.

In epistol'a I. ti amu fostu aratatu, amice, ca prin agricultur'a rationala, asia numita schimbatória, impreunata cu o

economia mai buna, depre pamentulu teu poti lua cu 62 pana la 100 procente mai multu venitu curatu decatu pre langa metodulu de acumu de economia. Sub economi'a schimbatória inse se nu-ti inchipuesci óresicareva calapodu, care totudéun'a si intre tóte impregiurarile trebue se fia unulu si acelasi. Nu, acést'a nu e nici de catu, ci metodulu agriculturii schimbatória trebue se fia acomodatu impregiurariloru si relatiuniloru locale, dupa acestea se acomodéza intru tóte agricultoriulu ratiunale, si atunci nu se teme ca'i va succede reu, cea ce au intreprinsu prin metodulu rationalu, precumu au petitu-o multi de aceli'a, carii au mai intreprinsu cate ceva nou pre acestu terenu, fara de a se fi preceptu la lucru.

Acest'a e, iubite amice, singurulu midiulocu, prin care póte scapá economulu de decadenti'a totala si de periclulu care'lu amenintia. Acestu periclu, care nu ne amenintia numai ci, dorere, ne si aflamu intru insulu, precumu 'ti voiu aratá in urmatóriele, pucini 'lu observéza dintre noi.

La cunóscerea periclului, care amenintia cu ruinare totala pre agricultorii nostri, vomu poté ajunge numai, déca vomu lua in consideratiune stricta relatiunile tempului trecutu si ale celui de facia, de aci apoi se deducemu sórtea, care ne astépta pre venitoriu pre langa economisarea cea vechia defectuósa.

1) Se consideramu mai anteiu tóte spesele, carii are a le suportá economi'a nóstra. Darile, spesele comunale, aruncaturile dupa acestea, spesele cu maiestrii, competintiele anuale ale sierbitoriloru si ale díleriloru, carii tóte s'au urcatu la duplulu si mai multu, facia cu pretiurile de mai nainte, precumu se scie de comunu. Apoi miciorarea acestor'a nici ca se mai póte sperá.

2) Considerandu lipsele nóstre proprie si ale celoru ce se tienu de noi, aflamu, ca aceste in presente suntu pre de 2—3 ori mai mari cá mai de multu, si se totu inmaltiescu in locu de a se impuciná.

3) Productele agriloru nostri pre langa metodulu de acumu de cultivare trebue se se impucineze totu mai tare din anu in anu. Au nu am auditu eu destuli economi de ai nostri dícându: „acumu nici bucatele nu se facu cá mai de multu, s'au reitu ómenii, D-dieu nu ne mai dà si altele.“ Dá nu dícu, ca de unde totu liai si nu mai puni nimicu, cauta se se si mai gate dela unu tempu. Apoi gunoiulu ti-lu lasi de se putrediesce in ocolu séu 'lu ardi in locu de a'lu redá pamentului!

Vedi dar amice, spesele cari are a le suportá economi'a

suntu totu din ce in ce mai mari, si pamentulu produce din contra totu mai pucinu! Intre atari impregiurari cum vei poté inaintá, ba cumu vei poté subsistá macaru?! Remanendu tu amice totu pre langa cele vechi, va veni tempulu, dorere, candu esecutiunea te va scóte din cas'a si mosi'a, care au posiediut'o stramosii tei, vei fi silitu a parasi loculu celu sacru pentru tine, unde ai vediutu mai anteiu lumin'a si frumsetiele naturei, unde teau nutritu cu lapte din pieptulu seu maic'a ta cea buna, unde ai petrecutu celi d'antei si celi mai dulci ani ai vietiei tale celei inocente! Au patiendu tu acést'a, nu ti se va frange anim'a de dorere? Nu vei udá cu lacrimi fierbinti loculu acel'a de care te léga atatu de dulci si placute remniscentie?! Judeca cu seriositate aceste cuvente, si te vei convinge, ca vorbescu cu tóta sinceritatea catra tene amice! —

Intre aceste impregiurari si relatiuni descrise din esperimenti'a de tóte dílele, trebuie se vina fiacare economu la cunoscinti'a, ca noi mantuirea si scaparea nóstra numai si numai intru cultivarea mai rationala a pamentului o potemu affá, prin care se invetiamu a stórcce din pamentu producte mai multe, diferite si mai bune, fara spese mai mari cá pana acumu, si pre langa aceea pamentulu se castige in puterea sa productória, se se imbunatatiésca.

Cá se o póta face acést'a economulu trebuie se se tiena de urmatóriele regule generale:

Noi trebuie se stórcemu ap'a din pamentu, déc'a e prea multa, se grigimu cá se nu'lu spele apele mari ori se'lu inundeza, se'lu cultivamu totudéun'a la tempulu seu si mai bine cá pana acumu, afara de bucate se cultivamu si mai multu nutretiu si alte plante schimbanduse cu bucatele, prin aceea se luamu mai multe producte de pre pamentu, se cultivamu fenatie (riture) si pasiuni, se tienemu si cultivamu vite mai multe, acele se le nutrimu mai bine, se le ingrasiemu, se producemu gunoiu mai multu si mai bunu, acést'a se'lu folosimu bine si in astu modu prin lucru, schimbarea planteloru si gu-noire séu meliorare se restituimu de nou acea potere productória a pamentului, care a produsu-o prin producerea producteloru mai multe si mai bune.

Mai incolo amesuratu locului, tempului si impregiurariloru trebuie se impreunamu cu agricultur'a si alte economii asia numite laterale, precumu de esemplu: cultivarea pomiloru, vinieritu, stuparitu, legumeritu, se cultivamu fragari si viermii de

matasa, preste totu se folosimu tóte isvórele, care ne potu aduce venituri curate mai mari.

Mai multu! nu trebuie se intardiamu nici unu minutu cu introducerea catu mai de tempuria a acestoru re'noiri radicale, se facemu totu ce potemu in asta privintia, ca in economia déca se neglege tempulu acomodatu séu se amana, urméza numai decatu daun'a nereparabila si aeelasi timpu acomodatu se reintóree numai dupa unu anu séu mai tardiu.

Precumu se pórtá economi'a, asia e si venitul. Si fiindu ca e defectuósa si de lapadatu in genere economi'a care se pórtá astadi, asia si venitul e numai pre diumatate si mai pucinu decatu ar trebui se fia, asia inse nu e iertatu se remana din cauzele amintite.

Inmultirea populatiunei si a cerintieloru de tóte dílele ne admoniéza seriosu pre toti agricultorii, o admonitiune acést'a care resuna din tóte unghiurile patriei. Noi trebuie se ajutam u omenimei intregi! Noi trebuie se scótemu din pamentu tesaurf mai multi, de órace se presupune ca acést'a o si potemu face.

Totudeodata fiti bunu si adoptati convictiunea, ca singurulu midiuocu de a inmultf productele in genere e introducerea economiei schimbatória pre langa o economia de casa corespundiatória acesteia, chiaru si pre mosiele tierenesci. Prin acést'a e pronunziata si datorinti'a nóstra comuna, scopulu nostru celu mai inaltu. Acel'a e progresulu, care ne provóca pre toti spre implinirea acestei datorii a nóstre. De órace aduceti-ve aminte, ca noi prin unu atare progresu intru cultivarea pamentului amu produce pre fiacare anu in Transilvani'a producte in pretiu de 130—200 milióne fr. mai multu cá pana acumu, éra cea mai mare parte a sumei aceleia ar incurge in pung'a romanului. Deci, déca ne jace la anima binele comunu, dara mai virtosu binele nostru propriu privatu, déca voimu se lasamu ceva si urmatoriloru nostri, trebuie se ne folosimu de economi'a schimbatória si ratiunala. Va veni tempulu, si nu preste multu, candu economulu cu trei campuri va merge a cersf, pre candu celu cu economi'a schimbatória ratiunala si va fundá fericirea sa si a urmatoriloru sei! va pune basa solida binelui comunu alu natiunei si alu patriei sale.

Cunoscundu-te eu pre tene amice, aducéndu'mi aminte ca esti stranepotulu braviloru nostri antecesori, carii inainte de acést'a cu 19 seculi au recunoscutu si au dísu:

„Mutatis quoque requiescunt fructibus arva,
Nec nulla interea est inaratae gratia terrae.“

Cu superbia, voiosu si plinu de incredere 'ti spunu, ca esti apolecatu a introduce economi'a schimbat'oria, despre care vorbesce si versulu acest'a alu strabuniloru, numai se scii cumu si in ce modu. In asta privintia eu me voiu incercá dupa potintia a'ti da unele svature, descriendu'ti pre scurtu calea care ai a o urmá, numai curagiu se ai si zelu intreprindia-toriu. La lucru dar romane si amice!

Blasiu, in Augustu 1868.

Stefanu Popu.

CONSTANTINU BRANCOVANU.

Drama in cinci acte.

(Continuare).

SCEN'A IX.

(Ua strada in Constantinopoli).

Doctorulu Antoniu Corc'a, unu amicu.

(Personagiu mutu).

Antonio Corc'a.

Ai auditu ua scire? ... Unu dieu partinitoriu
Acésta mi-a tramis-o: eramu nerabdatoriu
Cá se te vediu. Sciu bine ca ai recunoscintia,
Spre' Domnulu Brancovanu. Esci june de credintia
Si de simtiri frumóse. Eu inca-amu invatiatu
La Rom'a medicin'a, de dinsulu adjutatu.
Vrei se platesci tu nobilu acésta datoria
Acestui omu, scapandu-lu d'a Turciloru mania?
Asculta-me, Pandlele; unu Pasia insemnatu
D'aici, me chiama astadi; elu langedia in patu.
Aici era si altulu. Vorbeau de noua scire,
Cum este obiceiulu la biéta omenire,
Candu n'are ce se dica, candu sufletulu celu micu
Se place se se p'rdia in vorbe de nimicu.
Scii ce dicea? pre Domnulu din tíera Romanésca,
Pre protectorulu nostru voiescu se mazilésca.
L'au mazilitu chiaru. Lucrulu e pré insemnatoru,
Ca-ci totu-d'o-data Pórt'a illu crede tradatoru.
A selu aduca aicea, cu-ai sei, cu-a lui avere,
Aici cá selu ucidia, ah! dér' te rogu tacere!

Se nu me spuni pre mine la cela ce a disu
Acésta scire cruda! Alunga unu tramisu,
C'ua carte catre Domnulu se fia 'n aperare,
Se-si scape a lui viétia, la ori-ce intimplare.
Se-i scrii, se-i dai ua scire, asia cum eu ti-amu spus!
Saraca Romania, catu ea era de susu
Ua-data, éra-acuma catu e de umilita!
Chrestinatatea geme de cei barbari lovita,
Europ'a, curtisana perduta in placeri,
Aude si zimbesce la lungele dureri,
Cu care barbari'a se scóla s'o lovésca!
Europ'a dér' ea vinde si carnea chrestinésca
Si sangele acestoru popóre ce-au cadiautu,
Pre nesce interese nedemne. S'a perdutu
In viciu. Simtiuale, la dinsa se gandesc
Dér' din Schitia mare ua stea susu stralucesce
Si ne aréta calea in nóptea de periri
In care ne arunca amare rataciri.
Ce facemu? Brancovanu e victima lovita
De Turci; dér' chiaru Romanii pre turculu crudu invita
Se le lovésca tiér'a si drepturile loru,
In schimbu c'unu tronu ce cade cá netrebuitoru.
Sci tu, iubite frate, cati suntu veniti din tiéra,
Aici cu bani domni'a la Pórt'a se o céra?
E tirgu de acesti ómeni! si Pórt'a arendéza
Domni'a la acela ce da mai multu. Lucréza,
Se scape Brancovanu! da-i scire, astadi chiaru
Cá selu opresci a sórbe alu mortii crudu pacharu.
(Finitulu actului I-iu).

Actulu II.

SCEN'A I.

(Ua sala in palatulu imperiale in Moscov'a).

Caterin'a (singra).

Straina ursitóre! eramu ua biéta fata
Cu nume Marta Rabe, candu pacea fu 'ncheiata
Cu Rusii; eu cadu róba la Bauer; me facu
Tienuta lui. In urma, candu Petru me vediu
La gratiós'a dómna de Mencicoff, s'uimesce
De fermecele melle. D'aici elu me rapesce.
Acesta me botéza si vrea cá se me iea
Socia. De atuncea se 'naltia starea mea;

In umbra se cununa cu mine; ce ursita!
La Prutu, in batalia in care fu sdrobita
Ostirea nóstra tóta, de fómea ce-o loviea,
Candu mórtea séu robi'a pre noi ne bantuiea,
Avuiu ua cugetare in taina ceru a face,
Cu Turcii, prin Vizirulu, unu felu de pactu de pace.
I-amu datu eu multe daruri de pretiu ce nu e disu,
Blani scumpe, petre rare, chiaru sínulu i-amu deschisu!
Dér' amu scapatu Rusia de prada si robia,
A mea incoronare, acumu asceptu se via.
Dér' lucrulu se amana; adi voiu se-i amintescu,
Mai vreamu cev'a a-i cere ... ce lucru? nu gasescu!
Ua mórte, resbunare! pre Brancovanu? déra!
Pre elu voru face Turcii cá se-lu arunce-n féra.
Se-lu ucida ei insusi, la carii ne-a tradatu.
Elu si a lui tradare, Vizirului m'a datu.
Elu a urcatu in patu-mi p'unu barbaru, tradatorulu!
P'unu omu ce brau-mi d'auru, nu-i deschise amorulu!
Dér' Caterina asta-di voiesce-a resbuna
Femeia rusinata, si ea va triumfa.
Dér' Racovitia este acolo ... elu lucréza
La resbunarea nóstra, ce sufletu-mi turbéza.
L'amu scosu din inchisóre, prin midilocirea mea,
Va isbuti; tiranulu acela va cadea
Amu pusu la cale lucruri, acumu se me gandescu
La mine, la acela ce-atata eu iubescu.
Moens are nevasta, si ea este frumósa!
Se dice ca iubescu, oh! catu sumu de gelósa.
Cu unghiile melle a-i smulge, asiu vrea eu,
Totu ce-i frumósu si dulce si dragu in chipulu seu!
Cum asiu dori se péra! in dureri si in chine!
Moens, tu nu scii inca, catu te iubescu pre tine!
Pre Mencicoff ilu sterse din cugetarea mea,
Asia pre ceru palesece a noptii dulce stea
Candu sórele resare. Nebuna a mea iubire,
De Mencicoff se schimba in ura! a mea gindire.
Candu isi rechiamo inca, ca l'amu primitu in patu,
Si budia-mi cu nectaru-i atatu l'a adapatu!
Candu elu me intelnesce, unu zimbetu ridietoru,
Lumina a lui budia, e despretuitoru.
Asiu vrea se pérda viétia, amu ua idea-amara,
Moens, a ta femca voiu face eu se piara.

Intra Moens.

Moens.

Fi bine cuvintata tu ce imperatiesci,
Prin marea ta putere si frumuseti ceresci!
De candu lumina-unu sóre, nu a lasatu se cadia
Din sinulu lui pre lume ua mai placuta radia.

Caterin'a.

Apropiate! spune, cum adi tu me gasesci?

Moens.

Frumósa cá lumina!

Caterin'a.

Nu voiu se lingusiesci.

Moens.

I-a lingusi pre sóre, dicendu-i ca straluce?
I-a maguli pre viétia dicendu-i ca e dulce?

Caterin'a.

A mea podóba asta-di, tu bine ai gasitu?
N'admiri tu diadema pre peru-mi auritu?

Moens.

Ori-care este bolta, sub care se aréta
Ua stea, se fia-umbrósa, senina, azurata;
Séu intr'unu noru de purpuru, si auru rapitoru,
Séu palida de umbra ce a resfrantu unu noru.
E totu-dé-un'a dulce, frumósa, rapitóre.

Caterin'a.

Podóba este-ua radia si frumusetiea flóre.

Moens.

Podóba frumusetii, ea este unu scumpu tocu
In care diamantulu isi afla alu seu locu.
Nu toculu me incanta, dér' ceea ce 'nvelesce
In sinulu lui.

Caterin'a.

Ua flóre stralucesce.

Mai multu candu se aréta in rou'a de campii
Si 'n radiele de sóre, stralucitóre, vii.
Politic'a me 'naéca, sumu obósita tare,
Voiu se m'adapu de alta simtire, cugetare

Mai delicata. Afla ca eu me luptu c'unu doru
Amaru; eu sumu gelósa, eu suferu, simtiu ca moru.

Moens.

Gelósa? si de cine?

Caterin'a.

Tu scii, d'a ta femea.

Moens.

Mai dulce, mai frumósa, de catu insusi ua diea,
Tu nu ai ua rivala, aici intre femei.
Ca sórele celu dulce tu farmeci ochii mei!

Caterin'a.

Gelósa sumu!

(Va urma).

Geniulu natiunii.

(Decantatu de Iosifu Vulcanu)

Erá o lupta mare . . .

O lupta ce decurse cu multa 'nversiunare.

Doi inimici puternici dedura pieptu cu pieptu,
Luptandu fara crutiare, lovindu in sinu direptu.

Cumplit'a loru navala facea se se uimésca,

Se tremure de gróza fiinti'a pamentésca;

Si lupt'a loru grozava impluse de fiori

Pe bietii moritori, —

Ca-ci dinsii de multi secolu traiau in dusimanía,

Nu cunosceau ei mila, nu nici marinimia;

Luptau fara 'ncetare si ér urmau luptandu,

Si lupta si acuma, nu 'ncéta ei nici candu.

Acesti dusimani de móрте sunt: Dieulu peritiunii

Si geniulu natiunii.

De mii de ani ei lupta, se frangu, se batu, s'omoru,

Dar geniulu natiunii e totu 'nvingatoriu;

De mii de ani ei lupta,

Da 'n ori si care lupta

Natiunea mea reporta triumfu inaltiatoriu,

Si cresce si 'nfiorece cá spiculu graneloru;

De mii de ani contrarii ne frangu fara de mila,

Lovirea loru amara e cruda si ostila, —

Dar n'a perí romanulu, eternu va totu traf,

Ca-ci are unu geniu candidu, ce totu l'a ocrotí.

Erá o lupta mare . . .

Si dieulu peritiunii in crud'a sa turbare

Erá aci aprópe se iésa 'nvingatoriu;

Er geniulu natiunii statea suferitoriu,

Si ochii lui se 'mplura d'amare lacrimele,
Si faci'a: imbracase o grea si négra gele,
Dar totu luptá si-atunce cu focu si resolutu,
Ca-ci n'a peritu vr'odata pe cine-a sustienutu.
Si ce minune mare si fara de parechia!
Ca-ci nu se stinse inca sementi'a cea stravechia.
Venise o lupóica, cu lapte de alu ei
Nutrí cu îndurare pe cei doi mitutei;
Si dinsii mari crescura si mandru se 'naltiara,
Facura o cetate mai mare catu o tíera,
Si geniulu natiunii i aperá mereu,
Pe unulu 'lu facuse indata semidieu,
Si spuse cu mandria, ca gintea cea marétia,
Ce dela dieu descinde, nu pieré 'n négra cétia,
Si n'a peritu natiunea, si bratiulu ei nervosu
Sfarmá ce-i stete 'n cale, dermá indata josu;
Si n'a peritu natiunea, poterea ei cea mare
Crésce-a fara 'ncetare,
Luptá cu harbatia, luptá cu focu, luptá,
Si cuceri o lume cu spad'a 'n man'a sa,
Si-atunci o lume 'ntréga vorbiea cu admirare
De bratiulu seu potinte, de vitejia-i mare,
Si sórele pe ceriuri in diori candu resaricia,
Diariá pamentulu dinsei si 'ntrinsulu apunea;
Si domnitori poternici, natiuni cu superbia
I se 'nchináu cu fala, cu multa bucuria, —
Simtieau in pieptu placere potendu-o prémarí,
Simtieau o fericire potendu-i a servi.
O mare-a fostu atunce natiunea cea stravechia,
Dar fi va fi mai mare, catu n'a avé parechia!
Trecura secolí, secolí. Ah, inse ce diarimu!
Perira tóte, tóte, si nimbulu celu sublimu.
Natiunea mare, brava, notá in desfrenare,
Se teraiá molaticu in nepasare mare;
Pe bratiulu voluptatii stingea cu focu nebunu
Fací'a naintarii si-a totu ce este bunu,
Si fiii tari cá stanc'a se fecera femei,
Si leií cei poternici se prefacura miei.
Ér geniulu natiunii, privindu caderea mare,
Vediendu ucisu moralulu, erupse 'n indignare;
Priviea cu intristare, cum creatiunea sa
Mereu se miciora,
Si-aceia ce odata o lume ocupara,
Plateau tributu cá sclavii la gintea cea barbara.
Atat'a umilire alu unui bravu poporu
Pe geniulu natiunii 'lu face 'nduratoriú,
Si ér s'aventa 'n lupta, din somnu pe toti descépta,
Se mérga 'n batalia se lupte lupta drépta;
Si éta ca deodata se scóla mici si mari
S'atace pe barbari;

Si éta ca deodata reinviá 'n natiune
Triumfele maretie, bravurele strabune;
Cu totii se facura eroi, precum au fostu,
Si lasii in natiune n'avura adapostu.
Plecaru toti cu totii cu bratie mari si crunte,
Facura o minune, pe riulu mare-o punte,
Ruin'a puntii grele vorbesce pana adi
De-eroii cei viteadi.

Trecura riulu mare, descinsera la lupta,
La lupta multu grozava, intocmai cum se lupta
Pe campurile 'ntinse unu tigru cu unu leu,
Cum lupta o natiune lovita 'n simtiulu seu;
Si lupt'a fu cumplita, si lupt'a fu amara,
Si candu se ostenira, de nou se apucara,
Si lupt'a fu grozava, — trecura patru ani
Candu geniulu natiunii invinse pe dusimani.
Barbarii toti perira, in lupta sangerara,
Si bravii ocupara a loru desiérta tiéra,
Si tiér'a ocupata lasara fiiloru,
Si ei voru aperá-o, ca-ci tiér'a e a loru.

Si ér urmara secolu de lupte mari, strabune,
Si stéu'a fericirii apuse 'n peritiune,
Si nóptea suferintiei intinse velulu seu
Si-acoperí in ment'a-i poporulu semidieu,
Domniea intunecime, ah inse colo éta
O stéua radiósa mi se iví indata,
Si stéu'a respandise lumina 'n sinu si pieptu
Natiunea-i díse „mare“ cu stima si respectu;
Dar si lumin'a ast'a cu radie dulci sublime,
Se stinse la Sucéva, lasandu intunecime.

Si érase fu 'ntunericu, o nópte lunga, grea,
Si dieulu peritiunii acusi se prémarea.
Da 'n asta nópte lunga o singura lumina
Si reversà splendórea tardia, dar senina,
Lumin'a se aprinse 'n Calugareni frumosu,
Dar man'a asasina o stinse 'n Turda josu.

Si érase fu 'ntunericu, o nópte 'ngrozitóre,
Nu mai erá sperantia se se ivésca unu sóre;
Dorerea agoniei ardea, stingea amaru,
Si ori ce ajutorintia parecia, ca e insedaru.
Dar o natiune brava, cu simtiu de libertate,
Prin ori ce vijelie si viscoli mari strabate;
Nu piere nici odata, eternu ea va traí,
Ca-ci are unu geniulu candidu ce totu l'a ocrotí;
Ca-ci simtiulu libertatii-e sementi'a acea, din care
Unu cedru naltu resare.
Si candu periclulu grósnicu amenintiá mai greu,
Sementi'a libertatii produse fruptulu seu, —

Si bratiile nervóse grozavu incatusiate
Ardeau de libertate,
Si dorulu libertatii nascú de locu minuni
Si insufflà taría 'n betrani, barbati si juni;
Din lantiulu servitutii, si din catusie grele
Facura arme, spade, taiandu cumplitu cu ele;
Si lupt'a se incinse la munti si pe campii
Lovindu pe mii si mii, —
Si lupt'a se incinse, curgea fara 'nctare,
Tiranii se 'ngrozira de 'nvingerea cea mare.
Dar candu érá se urme triumfulu multu doritu,
Tradarea cea infama facú de locu finitu,
Si cei ce aredicara stindardulu libertatii,
Cadiura jertfa cruda toti ai crudelitatii,
Si cu dorere mare, si cu tortura, chinu,
In róte sfaramara alu loru ardinte sinu.

Si dieulu peritiunii ridea cu bucuria,
Credienda, ca 'mperatia-i indata va se via;
Ér geniulu natiunii plecandu-si fruntea sa
De-unu venitoriu ferice mereu se cugetá:
„In vanu ori ce 'ncercare,
Poporulu meu se stinge, trairu in desbinare.
In desbinare densulu s'a stinge, va perí,
Unitu in simtiu si cugetu eternu elu va traí!“
Unita 'n simtiu si cugetu, natiunea cea stavechia
Va fi marita éra, catu n'a avé parchia;
Si n'a perí din lume, eternu ea va traí,
Ca-ci are unu geniú candidu, ce totu l'a ocrotí.

Ad Nr. 234. 1868.

CONCURSU

pentru stipendiale preliminate pre an. scol. 186⁸/₉ din partea
adunarei gen. a asociat. trans. tienute la Gherl'a in 25. si 26.
Augustu c. n. a. c. se publica prin acést'a concursu, cu termi-
nulu pana in 1. October c. n. a. c., si anume:

- 1) Pentru 2 stipendia de cate 100 fr. v. a. pentru ascultatorii de dre-
pturi la universitati ori academii afara de patria.
- 2) Pentru 1 stipendiu de 80 fr. v. a. pentru unu ascultatoriu de dre-
pturi la vreo academia in patria.
- 3) Pentru 2 stipendia de cate 300 fr. v. a. pentru ascultatori de filo-
sofia si profesori de gimnasia.
- 4) Pentru unu stipendia de 330 fr. v. a. destinatu pentru unu tineru
romanu, carele s'ar consacrá studiului agronomicu, spre a fi apoi aplecatu cá
profesoriu de preparandia. Si in urma
- 5) Pentru 2 stipendia de cate 50 fr. v. a. destinate pentru gimnasisti.
Aspiratorii la susu numitele stipendia voru avé, pana la terminulu mai

susu indigitatu, asi tramete la comitet. asociat. concursule loru prevediute: a) cu atestatu de botezu, b) cu testimoniele scolastice despre progresulu in studia, si in urma c) cu testimonia demne de credintia despre lipsirea midiloceloru necesaria la continuarea studioloru.

Sibiiu, 8. Septembre c. n. 1868.

Dela comitetulu asoc. trans. rom.

Ad Nr. 234. 1868.

CONCURSU

pentru doue ajutoria de cate 25 fr. v. a. preliminate din partea adunar. gen. a asoc. tienute la Gherl'a in 25. si 26. Augustu c. n. a. c. pentru doi invetiacei de meseria, se publica prin acést'a concursu cu terminulu pana in 1. Oct. c. n. a. c.

Respectivii cumpetitori au de asi aterne la comitet. asociat. concursule loru, prevediute: a) cu testimoni de botezu, b) cu testimonia demne de credintia despre portarea loru, cum si despre diligentia si desteritatea dovedite in specialitatea de meseria, spre a carei invetiare s'a consacratu.

Sibiiu, in 8. Septembre c. n. 1868.

Dela comitetulu asoc. trans. rom.

Ad Nr. 234. 1868.

CONCURSU

pentru unu ajutoriu de 50 fr. v. a. preliminaru din partea adunar. gen. a asoc. tienute la Gherl'a in 25. si 26. Augustu c. n. a. c. pentru unu sodalu, carele voiesce a se face maestru, se publica prin acést'a concursu cu terminulu pana in 1. Oct. c. n. a. c.

Concurentii la acestu ajutoriu pana la terminulu mai susu indigitatu au de asi aterne la comitet. asoc. concursule loru, prevediute: a) cu carte de botezu, b) cu testimoni despre invetiarea resp. meserii, din care se se cunosca invederatu, déca concurentele ar fi in stare asi purtá de sine meseri'a sa, prin urmare a se face maestru c) in urma adeverintia despre purtarea morale.

Sibiiu, in 8. Septembre c. n. 1868.

Dela comitetulu asoc. trans. rom.)*

---

*) Sosindu aceste concurse candu esiea de suptu presa Nr. 19, a fostu preste putintia, cá se ésa in acelu numeru.